

Prestatie en plezier hand in hand

Een onderzoek naar de prestatiecultuur binnen volleybalverenigingen en de relatie met het behoud van jongeren.

“Wat vind je het leukst aan volleybal?”

“Winnen!”

Student: Kim Nijhof | 6044727
Afstudeerbegeleider: Prof. Dr. Maarten van Bottenburg
Tweede beoordelaar: Dr. Michel van Slobbe
Datum: 28 juni 2019
Universiteit Utrecht
Faculteit bestuur- en organisatiewetenschappen
Master sportbeleid en sportmanagement

Voorwoord

Deze scriptie is het eindresultaat van de master sportbeleid en sportmanagement. Drie jaar studeren aan de Universiteit Utrecht zijn voorbij gevlogen. Ik kijk terug op een leerzame en plezierige periode. Het kleinschalige onderwijs en het duale karakter gaven voor mij optimale ontwikkelingsmogelijkheden. Tijdens het grootste gedeelte van de opleiding heb ik gewerkt bij de gemeente Olst-Wijhe als beleidsmedewerker sportstimulering en spelen. Naast dit werk heb ik het afgelopen half jaar met veel plezier mijn onderzoek mogen uitvoeren bij Nevobo. Hierdoor heb ik een goede indruk gekregen van de werkzaamheden van een sportbond.

Het schrijven van deze scriptie was een intensief proces, maar ik heb het nooit als vervelend ervaren. Het onderwerp staat namelijk heel dichtbij mij en sluit perfect aan bij mijn interesses. Het is mooi dat in deze scriptie mijn interesses en vragen vanuit Nevobo mooi bij elkaar kwamen. Ik heb de samenwerking met de medewerkers van Nevobo dan ook als zeer prettig ervaren. Daar wil ik Nevobo hartelijk voor bedanken. Met name mijn begeleiders Peter van Tarel en Jeroen van der Linden hebben door hun kritische vragen, ideeën en hulp mijn onderzoek naar een hoger niveau weten te tillen. Ook mijn scriptiebegeleider Maarten van Bottenburg heeft een enorme bijdrage geleverd aan de totstandkoming van mijn scriptie. Onze overlegmomenten hebben regelmatig tot 'eureka' momentjes geleid en ook zijn kritische vragen en ideeën hebben mijn scriptie naar een hoger niveau getild. Peter, Jeroen en Maarten zijn allen energiek en hebben een passie voor hun werk. Deze energie en passie brengen ze op mij over en dit gaf keer op keer ook mij extra energie om deze scriptie te schrijven. Bedankt hiervoor.

Verder wil ik mijn team bij de gemeente Olst-Wijhe bedanken voor de interesse die zij in mijn scriptie toonden en de ruimte die ik heb gekregen om deze scriptie te schrijven. Ook hebben mijn familie en vrienden een bijdrage geleverd door met mij te sparren over thema's die terugkwamen uit de resultaten van mijn scriptie. Tijdens deze gesprekken over mijn scriptie heb ik vanuit verschillende inzichten kritisch naar mijn data kunnen kijken.

Ten slotte wil ik graag mijn respondenten bedanken voor hun medewerking aan dit onderzoek. Ik heb met name veel plezier beleefd aan de gesprekken met jeugdspelers. De gesprekken met jeugd- en technische commissies binnen verenigingen hebben mij nog meer inzicht verschaft in de afwegingen die binnen verenigingen moeten worden gemaakt en de uitdagingen waar zij voor staan. Ik heb deze gesprekken met zeer veel belangstelling gevoerd.

Ik ben trots op het eindresultaat van deze scriptie en ik wens u veel leesplezier.

Kim Nijhof

Samenvatting

De afgelopen jaren zijn er steeds meer discussies ontstaan over de prestatiecultuur binnen sportverenigingen. Tegelijkertijd hebben veel sportverenigingen te maken met dalende ledenaantallen. Ook de Nederlandse Volleybalbond (Nevobo) heeft te maken met dalende ledenaantallen. In dit onderzoek, dat uitgevoerd is bij volleybalverenigingen, staat de volgende vraag centraal: 'Hoe verschillen verenigingen met een groeiend aantal jeugdleden van verenigingen met een dalend aantal jeugdleden in de betekenissen die zij geven aan de prestatiecultuur en de gevolgen hiervan?' Er is gebruik gemaakt van kwantitatieve en kwalitatieve data om antwoord te geven op deze vraag. De kwantitatieve data is gebruikt om achtergrondinformatie te verzamelen en verenigingen te selecteren waar interviews afgenomen werden. De geselecteerde verenigingen zijn verenigingen met een opvallende daling of opvallende stijging in het aantal jeugdleden. De data is geanalyseerd vanuit een Foucaultiaans perspectief. Dit betekent dat er aandacht was voor discourses, machtsverhoudingen, categorisering en disciplineren. Uit de resultaten kwam naar voren dat de prestatiecultuur zich binnen deze verenigingen vooral uit in de wijze waarop teams worden samengesteld, de doelstellingen die worden gesteld en de team- en verenigingssfeer. Deze resultaten zijn gekoppeld aan het 'power and performance model' en het 'pleasure and participation model' van Coakley (2009). De verenigingen zijn aan de hand van dit model getypeerd. Verenigingen met een toename van het aantal jeugdleden blijken zich vooral te onderscheiden door een hogere mate van plezier en minder interne machtsongelijkheid. De prestatiecultuur blijkt voor veel kinderen ook een groot aandeel te hebben in het plezier dat zij beleven aan de sport. Er zijn vanuit dit onderzoek aanbevelingen opgesteld richting verschillende groepen, namelijk besturen, technische commissies en trainers van volleybalverenigingen en Nevobo. Deze aanbevelingen komen met name voort uit variabelen die de prestatiecultuur tot uiting laten komen. Het gaat om aanbevelingen over teamindelingen, doelstellingen en vereniging- of teamcultuur.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting.....	3
1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding.....	6
1.2 Probleemstelling	6
1.4 Doel van het onderzoek.....	7
1.5 Hoofdvraag	7
1.6 Deelvragen	7
1.7 Begripsbepaling.....	8
1.8 Maatschappelijke factoren.....	10
1.9 De organisatorische context van Nevobo.....	10
1.10 Relevantie.....	11
1.11 Onderzoeksperspectief.....	12
2. Theoretisch kader	13
2.1 Foucault	13
3. Literatuurstudie	15
3.1 Sport en jeugd	15
3.2 Motieven voor sportdeelname	15
3.3 Coakley's modellen	16
3.4 Prestatie.....	17
3.5 Macht	18
3.6 Plezier.....	19
3.7 Participatie	19
3.8 Prestatie en plezier bij volleybal	20
3.9 Resumé	20
4. Methoden van dataverzameling	22
4.1 Het onderzoeksproces.....	22
4.1.1 Kwantitatief onderzoek: beschrijvende statistiek.....	22
4.1.2 Kwalitatief onderzoek	23
4.2 Data-analyse	24
4.3 Rol van de onderzoeker	24
4.4 Validiteit en betrouwbaarheid	25
4.5 Datamanagement	25
5. Resultaten en analyse	26
5.1 Ontwikkelingen in lidmaatschappen	26
5.2 Prestatiecultuur.....	29
5.2.1 Prestatiecultuur en teamindelingen	30
5.2.2 Prestatiecultuur en doelstellingen	33
5.2.3 Prestatiecultuur en vereniging- en teamsfeer.....	33

5.2.4 Het verschil tussen verenigingen met een stijging of daling in het aantal jeugdleden	36
6. Conclusie en discussie	37
6.1 Ontwikkelingen jeugdleden.....	37
6.2 Prestatiecultuur en betekenisgeving	37
6.3 Uitingen van de prestatiecultuur	38
6.4 Ideeën van jeugdleden over de rol van volwassenen	39
6.5 Variabelen die van invloed zijn op ledenbehoud	39
6.6 De verschillen tussen verenigingen ten aanzien van de prestatiecultuur en de gevolgen hiervan	39
7. Aanbevelingen	42
7.1 Praktische aanbevelingen	42
7.2 Vervolgonderzoek.....	45
8. Reflectie.....	46
Referenties	47
Bijlagen	52
Bijlage 1: Topiclijsten	52
Bijlage 2: Codeboom	55
Bijlage 3: Brief naar ouders	56

1. Inleiding

De scriptie die voor u ligt gaat over het onderwerp 'De betekenissen die ten grondslag liggen aan de prestatiecultuur binnen volleybalverenigingen en de invloed hiervan op het behoud van jeugdleden'. Er is onderzoek uitgevoerd bij Nederlandse volleybalverenigingen om te achterhalen hoe prestatie betekenis krijgt in de organisatorische context van verenigingen en wat de invloed hiervan is op het behoud van jeugdleden.

1.1 Aanleiding

Sport speelt een belangrijke rol in onze cultuur en is onderdeel van het leven van met name kinderen. De meeste kinderen in Nederland sporten in clubverband en nemen ook deel aan competities (Lucassen, van Mossel & Wisse, 2010). Het competitie-element is een aantrekkelijke factor voor deelname aan sport. In competities kan men namelijk winnen. En winnen of op zijn minst goed presteren heeft vaak aantrekkelijke gevolgen, zoals het ontvangen van bewondering, complimenten en (financiële) beloningen (Duina, 2010). Een te eenzijdige focus op presteren kan echter negatieve effecten hebben, zoals stress, vermoeidheid, angst, doelloosheid en een grotere afstand tussen coach en sporters (Vickers & Kouzmin, 2001). Met een grotere afstand tussen coach en sporters wordt bedoeld dat de coach meer macht heeft en spelers in mindere mate worden betrokken bij het maken van keuzes. Daarom zijn er de afgelopen jaren steeds meer discussies opgelaaid over de prestatiecultuur binnen sportverenigingen (Haut, Prohl & Emrich, 2016). De sportwereld is steeds actiever aan het nadenken over aan de ene kant prestatie en talentontwikkeling en aan de andere kant het plezier behouden en het verhogen van de sportparticipatie van (met name jeugd) leden. Vroege selectie, specialisatie en intensieve trainingen op jonge leeftijd zijn eerder regel dan uitzondering bij verenigingen. Van verenigingen tot nationale overheid, overal lijkt het te gaan om het behalen van medailles (Van Bottenburg, 2009).

Dit onderzoek richt zich specifiek op volleybal. De Nederlandse volleybalverenigingen en volleyballers worden vertegenwoordigd door de Nederlandse Volleybalbond, Nevobo. Nevobo ziet zich geconfronteerd met een daling in haar aantal (jeugd)leden en stelt de vraag waar dit in kan zitten en hoe ze jeugdleden kunnen behouden. Om deze reden is het relevant voor Nevobo om te kijken of, en hoe zij de verenigingen kan ondersteunen bij het behouden en aantrekken van jongeren. Nevobo richt nu een gedeelte van haar beleid op uitstroom van jongens, omdat er steeds minder jongens volleyballen. Volleybal wordt voornamelijk gespeeld door meisjes en vrouwen. Jongens en mannen zijn veel minder vertegenwoordigd (Nevobo, n.d.). Uit een eerste analyse van de data uit het ledenbestand van Nevobo is gebleken dat het percentage meisjes dat volleybalt even sterk afneemt als het aantal jongens. Dit onderzoek sluit dan ook niet alleen aan bij het speerpunt van Nevobo dat betrekking heeft op het binden van jongens, maar ook op het binden van meisjes.

Vanwege de recente discussies over de prestatiecultuur binnen verenigingen en het feit dat steeds minder jongeren lid zijn van een vereniging is het interessant en relevant om te onderzoeken of er een relatie bestaat tussen de prestatiecultuur en uitstroom of juist het behoud van jongeren. Het doel van dit onderzoek is om betekenissen die worden gegeven aan de prestatiecultuur binnen volleybalverenigingen in beeld te krijgen, aan het licht te brengen wat de organisatorische implicaties zijn van de prestatiecultuur en of er een relatie is tussen de prestatiecultuur en het behoud van jongeren. Het is de bedoeling om de nieuwe inzichten die voortkomen uit dit onderzoek om te zetten in een ondersteuningsstrategie voor Nevobo.

1.2 Probleemstelling

In de afgelopen decennia is er een opmars geweest van prestatie management (Zouridis et al, 2014). Prestatie management is een uiting van de prestatiecultuur en dit is een organisatie-eigenschap die van toepassing en zichtbaar is in organisaties. Vanuit deze prestatiecultuur worden prestatiedoelen nagejaagd. Management van organisaties kan keuzes op basis van prestatiedoelen beter 'managen' en onderbouwen richting medewerkers en ook naar de buitenwereld wordt het makkelijker gevonden om verantwoording af te leggen (Boon, 2017). Prestatiedoelen kunnen op verschillende manieren vorm krijgen. Binnen de sport worden prestatiedoelen vaak gekoppeld aan de competitie. Het competitie-element van sport heeft positieve effecten, zoals het leren omgaan met verlies en het

wennen aan bureaucratische procedures (Van Bottenburg, 2007). Sturen op basis van prestaties is de afgelopen jaren steeds meer ter discussie gesteld, zowel in de sport als in het bedrijfsleven. Er zijn discussies gaande over dat er veel waarde wordt gehecht aan meetbare prestatiedoelen, terwijl de niet-meetbare aspecten worden vergeten. Er worden ook mooie winsten geboekt op aspecten die niet direct meetbaar zijn, maar wel waardevol. Een voorbeeld hiervan is een betere samenwerking. De ongewenste effecten van een te grote focus op prestatie en prestatiedoelen zijn al eerder genoemd en uiten zich in stress, vermoeidheid, angst, doelloosheid en een grotere afstand tussen coach en sporters (Vickers & Kouzmin, 2001). De vraag is of een overheersende prestatiecultuur een relatie kan hebben met uitstroom van jongeren bij volleybalverenigingen. Met name de voetbalbond (KNVB) en de hockeybond (KNHB) geven aan zich zorgen te maken over de prestatiecultuur binnen verenigingen, het selectiebeleid dat hieraan gekoppeld is en de effecten die de prestatiecultuur heeft op plezier.

Aangezien de prestatiecultuur bij jeugd binnen sportverenigingen ter discussie wordt gesteld en Nevobo inzicht vraagt in factoren die uitstroom van leden kunnen veroorzaken is het interessant om deze vraagstukken tegen elkaar af te zetten. Als er een beter inzicht is in deze problematieken kunnen op basis hiervan beleid en ondersteuningsstrategieën worden ontwikkeld.

1.4 Doel van het onderzoek

In dit onderzoek wordt de prestatiecultuur binnen volleybalverenigingen bestudeerd. De prestatiecultuur is dan ook een centraal concept. Er wordt onderzocht hoe de prestatiecultuur zich uit in de organisatorische context en of er een relatie is met behoud van jongeren. De praktische relevantie van dit onderzoek is om antwoord te geven op de vraag of Nevobo en/of volleybalverenigingen via het sturen op de prestatiecultuur invloed kunnen hebben op het behoud van jongeren. En zo ja, welke succesfactoren kunnen bijdragen aan het behoud van jongeren. Op basis van het antwoord op deze vragen kan Nevobo beleid ontwikkelen en verenigingen ondersteunen in beleidsontwikkeling.

Het doel van dit onderzoek is om betekenissen die worden gegeven aan de prestatiecultuur binnen volleybalverenigingen in beeld te krijgen, aan het licht te brengen wat de organisatorische implicaties zijn van de prestatiecultuur en of er een relatie is tussen de prestatiecultuur en het behoud van jongeren. Het is de bedoeling om de nieuwe inzichten die voortkomen uit dit onderzoek om te zetten in een ondersteuningsstrategie voor Nevobo.

1.5 Hoofdvraag

Hoe verschillen verenigingen met een groeiend aantal jeugdleden van verenigingen met een dalend aantal jeugdleden in de betekenissen die zij geven aan de prestatiecultuur en de gevolgen hiervan?

1.6 Deelvragen

- Welke ontwikkelingen zijn zichtbaar bij jeugdleden van Nevobo over de afgelopen vijf jaar op basis van de database van Nevobo?
- Welke betekenissen geven (1) volleyballende jongeren en (2) volwassenen die betrokken zijn bij jeugdbeleid binnen een vereniging aan prestatie?
- Hoe komt prestatiecultuur binnen een vereniging tot uiting?
- Welke ideeën hebben jongeren over het jeugdbeleid ten aanzien van prestatie en wat vinden zij van de rol van volwassenen in het opstellen en de uitvoering van dit beleid?
- Welke variabelen binnen de prestatiecultuur zijn van invloed op ledenbehoud en hoe kunnen deze variabelen vervolgens worden ingezet voor het behoud van jeugdleden?

1.7 Begripsbepaling

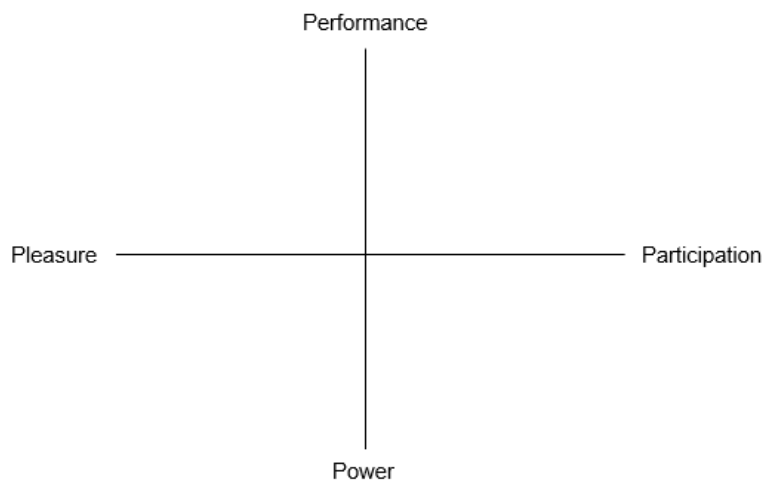
Prestatiecultuur

In dit onderzoek wordt voor de definitie van prestatie de definitie uit Coakley's model (2009) aangehouden. Coakley (2009) zet prestatie en plezier tegenover elkaar. Dit noemt hij het 'power and performance' model vs. het 'pleasure and participation' model. De beide modellen zijn uitersten; verenigingen zitten ergens tussen 'power and performance' en 'pleasure and participation' in. De 'performance ethic' is een kenmerk van het power and performance model. De definitie van performance ethic is volgens Coakley (2009): Ideeën en overtuigingen die benadrukken dat de kwaliteit van sport kan worden gemeten aan de hand van verbeterde vaardigheden in vergelijking met de vaardigheden van anderen.

In het power and performance model van Coakley worden een aantal elementen genoemd waarop de performance ethic zich uit: (1) het inzetten van kracht, snelheid en uithoudingsvermogen om van tegenstanders te winnen, (2) de aanname dat succes wordt behaald door toewijding, hard werken en opoffering, (3) tegenstanders als vijanden zien, (4) selectiebeleid gebaseerd op fysieke vaardigheden en successen tijdens wedstrijden, (5) machtsrelaties waarin clubs en coaches boven de sporters staan.

In het verlengde van dit model versta ik in dit onderzoek onder prestatiecultuur de binnen de vereniging gedeelde betekenissen over wat Coakley (2009) 'performance ethic' noemt en de uitingen hiervan. De prestatiecultuur wordt in dit onderzoek dus gedefinieerd als een cultuur binnen sportverenigingen waar winnen van tegenstanders centraal staat en waarbij spelers met de beste fysieke vaardigheden en de meeste toewijding door technische commissies (TC) worden ingedeeld bij de hoogste teams. Een benadering op basis van Coakley's model betekent dat prestatie niet op zich staat, maar in relatie staat tot andere variabelen. De benadering dat een prestatiecultuur meer omvat dan alleen prestatie kan een completer beeld schetsen van de uiting van de prestatiecultuur binnen sportverenigingen.

Coakley heeft geen visualisatie gemaakt van zijn modellen. Dit komt omdat hij deze modellen niet als de enige vormen ziet waarin sport kan verschijnen (Coakley, 2009). Power and performance en pleasure and participation zijn volgens Coakley de meest dominante vormen in de sportwereld van deze tijd. In het kader van dit onderzoek heb ik Coakley's modellen gevisualiseerd op de manier zoals te zien is in figuur 1. In dit model kunnen verenigingen worden getypeerd op basis van de wijze waarop performance, pleasure, power en participation in deze organisaties tot uitdrukking komen. In deze scriptie worden de termen prestatie, plezier, macht en participatie gebruikt. U leest in de literatuurstudie een verdieping op deze begrippen.

Figuur 1: Model power and performance vs. pleasure and participation

Betekenisgeving

Volgens Weick (1995) is betekenisgeving het proces waarin mensen betekenis geven aan gesprekken, gebeurtenissen en acties. Betekenissen worden dus vaak gevormd in interactie. De betekenissen die mensen geven aan gesprekken, gebeurtenissen en acties leiden tot een ervaren werkelijkheid voor mensen. Deze werkelijkheid is niet statisch, maar veranderlijk. Zodra betekenissen wijzigen, verandert ook de werkelijkheid van mensen. Deze werkelijkheden worden geconstrueerd op individueel niveau, omdat mensen op individueel niveau en in interactie met anderen betekenis geven aan wat ze zien en meemaken. Doordat betekenissen leiden tot waarheden, scheppen mensen orde in de chaos (Dunford & Jones, 2000). Betekenisgeving heeft hiermee ook consequenties voor het handelen (Weick, 1995). Binnen volleybalverenigingen betekent dit dat interacties tussen leden en andere betrokkenen leiden tot interpretaties en betekenisgeving, waarmee vervolgens waarheden worden gecreëerd die het handelen bepalen. Een voorbeeld hiervan zijn gesprekken binnen de jeugdcommissie die leiden tot gedachten over hoe het beleid hoort te zijn (betekenisgeving), dit beleid wordt een leidraad (waarheid) en bepaalt hoe de teams worden ingedeeld (handelen).

Organisatorische context en handelen bij volleybalverenigingen

De organisatorische context gaat enerzijds om externe factoren die invloed hebben op verenigingen en anderzijds hoe de vereniging op basis van externe en interne factoren georganiseerd wordt. Het organiseren gaat bijvoorbeeld om het (jeugd)beleid, de missie en visie, strategie en doelstellingen. Het handelen gaat vervolgens, in dit geval, om op welke manier het beleid, de missie en visie, strategie en doelstellingen via het handelen van de jeugdcommissie en technische commissie (JC en TC) tot uiting komen binnen verenigingen.

Jongeren/jeugd

Als in dit onderzoeksverslag over jongeren of jeugd wordt gesproken dan worden daarmee 12 tot 18-jarigen bedoeld. Deze leeftijdscategorie komt overeen met wat Nevobo als categorie 'jeugd' hanteert in de competitie-reglementen.

1.8 Maatschappelijke factoren

Om de belevingswereld van de jeugd te begrijpen was het van toegevoegde waarde om de maatschappelijke ontwikkelingen waarin jeugd opgroeit in kaart te brengen. Schnabel (2004) schrijft in het zestiende Sociaal en Cultureel Rapport over een aantal maatschappelijke ontwikkelingen, namelijk: individualisering, informalisering, informatisering, internationalisering en intensivering. De ontwikkelingen die vooral relevant zijn voor dit onderzoek zijn individualisering en informalisering.

Bij individualisering gaat het om een groeiende gelijkheid in rechten en kansen en vrijheid in denken en handelen (Schnabel, 2004). Mensen zijn minder afhankelijk en macht is niet meer totaal en absoluut. Het gaat eerder om beïnvloeding. Afhankelijkheid is tegenwoordig niet meer vergelijkbaar met een ketting (hiërarchisch), maar eerder met een keten (netwerk). Individualisering is maatschappelijk historisch verbonden aan democratisering. Dit houdt meer gelijkheid in en in de omgang veroorzaakt dit een informalisering van verhoudingen.

Schnabel (2004, p.57) noemt daarbij:

“Bij de informalisering van de organisatie hoort in verbinding met individualisering ook een toenemende neiging persoonlijke kenmerken (sekse, leeftijd, seksuele voorkeur), gedeelde interesses (en niet meer klasse, stand of godsdienst) en betrokkenheidsgevoelens (dieren, milieu, mensenrechten, vluchtelingen) tot grondslag van de organisatie te maken.”

Als sportverenigingen als organisaties worden beschouwd betekent dit dat de binding van leden en de grondslag van verenigingen verandert.

Ook Boessenkool (2011) stelt dat sportverenigingen te maken hebben met verschillende maatschappelijke ontwikkelingen. De ontwikkelingen waar hij op doelt zijn individualisering, toenemend consumentengedrag en meer keuzemogelijkheden. Naast meegaan met deze ontwikkelingen waarbij de wensen en eisen van sporters veranderen, dienen verenigingen ook te interacteren in een netwerk van wet- en regelgeving vanuit overheid en bonden. Er is in de huidige maatschappij minder binding met een kerk of buurt. Hierdoor ontmoeten mensen elkaar in verschillende sociale situaties die een andere dynamiek met zich meebrengen. Veel sporters voelen zich in mindere mate verbonden met een sportvereniging en de verenigingen zijn zoekende naar hoe ze hun leden wel weer kunnen binden en behouden (Boessenkool, 2011).

1.9 De organisatorische context van Nevobo

De Nederlandse georganiseerde sport is ontstaan vanuit sportachtige volksvermaken die gestandaardiseerd en gereguleerd werden om competities mogelijk te maken (Van Bottenburg, 2007). Om competities professioneel vorm te geven werden sportverenigingen en later sportbonden in het leven geroepen. Ook zagen mensen de sportvereniging als een manier om op een sfeervolle wijze disciplineren bij te brengen bij met name jongens (Bank, Van Buuren, Braun & Draaisma, 2000). Volgens Kuperus & van der Pijl (2005) ontlenen sportverenigingen hun legitimiteit oorspronkelijk vanuit leden die zich identificeren met de vereniging en de personen die er lid van zijn. Dit betekent dat de vereniging voor veel personen als een prettige plek voelt als zij 'een zelfde soort' personen treffen (Boessenkool, 2011). Maatschappelijke organisaties verbinden burgers met elkaar. Deze onderlinge banden bevorderen de samenhang en verbondenheid tussen burgers, maar hebben ook leereffecten, zoals onderling vertrouwen, de neiging tot samenwerking en solidariteit (Schnabel, Bijl & De Hart, 2008).

De huidige Nederlandse georganiseerde sport bestaat uit sportverenigingen, sportbonden en NOC*NSF (Boessenkool, Lucassen, Waardenburg en Kemper, 2011). NOC*NSF vertegenwoordigt de sportbonden (Van der Poel, Hooijmakers, Pulles & Tiessen-Raaphorst, 2018). In 2017 waren 76 sportbonden en 23.870 sportverenigingen aangesloten bij NOC*NSF en hiermee vertegenwoordigde NOC*NSF het grootste deel van de georganiseerde sport in Nederland. Een bond vertegenwoordigt een bepaalde sport, de aangesloten verenigingen in die sport en individuele sporters. Daarnaast gaan bonden over competities en regelgeving en promoot een bond haar sport om leden te behouden en nieuwe leden te werven. Bonden en verenigingen zoeken naar ledenbehoud en het aantrekken van nieuwe leden.

Een groot aantal landelijke partijen uit de Nederlandse sportwereld hebben in 2018 een nationaal Sportakkoord gesloten (Van der Poel, Hooijmakers, Pulles & Tiessen-Raaphorst, 2018). Dit Sportakkoord heeft als uitgangspunt dat mensen plezier beleven aan sport en bewegen.

“Winnen en verliezen horen bij de sport en dat kan leiden tot spanningen. Dit mag echter nooit ten koste gaan van het plezier van de sporter, het sportende kind en andere kwetsbare doelgroepen zoals minder validen”. (Nationaal Sportakkoord, 2018, p. 28)

In het Sportakkoord is dus aandacht voor de verhouding tussen prestatie en plezier. Het akkoord roept Nederland op om het sport- en beweegaanbod aan te laten sluiten op de behoeften van alle Nederlanders (Nationaal Sportakkoord, 2018). De opstellers van het Sportakkoord merken hierbij op dat de sportaanbieders dit niet alleen kunnen en ondersteuning nodig hebben. Hier kunnen sportbonden van meerwaarde zijn om verenigingen te ondersteunen om te kunnen voldoen aan de wensen en eisen van Nederlanders.

De rechtsvorm van Nevobo is een ‘vereniging’ (Nevobo, n.d). Dit houdt in dat er een bestuur is en een werkorganisatie. Het Bondsbestuur is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het beleid op de lange termijn (over een periode van vier jaar). Het Bondsbestuur houdt toezicht op de werkorganisatie. De werkorganisatie van Nevobo geeft onder leiding van het directieteam invulling aan het jaarplan, de begroting en hiermee het strategisch beleid. Nevobo moet haar jaarplan en begroting laten goedkeuren door haar leden. Deze leden worden vertegenwoordigd door de Bondsraad. De Bondsraad bestaat uit twintig vertegenwoordigers van verenigingen en vormen het hoogste besluitvormende orgaan. Het jaarplan en de begroting moeten door het Bondsbestuur goedgekeurd worden en door de Bondsraad vastgesteld worden. Het strategisch beleid en hiermee de thema’s waar Nevobo mee aan de slag gaat moeten dus worden goedgekeurd door de Bondsraad. Om te zorgen dat Nevobo aan de slag kan met de aanbevelingen die volgen uit dit onderzoek is het belangrijk om de aanbevelingen te richten aan het juiste onderdeel van de organisatie.

1.10 Relevantie

Uit onderzoek is gebleken dat jongeren die minimaal een jaar lid zijn geweest van een sportvereniging zich beter ontwikkelen dan jongeren die niet minimaal een jaar lid zijn geweest (Holt, 2008). Deze bevindingen tonen het belang aan van onderzoek naar factoren die de sportparticipatie van jeugd kunnen beïnvloeden. Daarnaast hebben kinderen die tijdens hun jeugd al stoppen met sporten een verhoogd risico op het ontwikkelen van obesitas en de daarbij horende gezondheidsrisico’s (Quested et al, 2013). Wie tijdens kinder- en tienerjaren actief een sport beoefent heeft minder risico op het ontwikkelen van obesitas.

Er is al veel onderzoek gedaan naar motieven (van jongeren) om wel of niet te sporten (Hoogendoorn & Hollander, 2018; Keegan et al, 2009; Frelief & Jansen, 2007; Allender, Cowburn, en Foster, 2006). Dit onderzoek vult een gat in de literatuur door motieven te verbinden aan de organisatorische en culturele context bij volleybalverenigingen. De praktische implicatie van dit onderzoek is om Nevobo en/of volleybalverenigingen te adviseren over het sturen (organisatorische context) op de prestatiecultuur en de invloed hiervan op het behouden van jongeren. En zo ja, welke succesfactoren kunnen bijdragen aan het binden van jongeren en welke factoren er juist voor kunnen zorgen dat jongeren hun lidmaatschap bij de vereniging opzeggen. Op basis van het antwoord op deze vragen kan Nevobo een strategie ontwikkelen om jongeren te binden. Ook andere sporten en sportbonden kunnen aan de slag met de aanbevelingen die voortkomen uit dit onderzoek. Nevobo is gevestigd op een locatie met meerdere sportbonden en er vindt hier veel kennisuitwisseling plaats. Ondanks dat verschillende sporten verschillende kenmerken hebben (zoals verschillen in teamgrootte of dat het gaat om een contactsport), is de prestatiecultuur zoals deze wordt gedefinieerd in dit onderzoek onderdeel van de meeste sporten. Prestatiecultuur is een onderwerp waar veel sportbonden en verenigingen zich mee bezig houden en deze partijen kunnen zelf keuzes maken met welke aanbevelingen uit dit onderzoek ze wel of niet aan de slag kunnen en willen.

1.11 Onderzoeksperspectief

Voordat verder wordt ingegaan op het onderwerp van deze scriptie, wordt eerst geschetst hoe er naar de literatuur en de data wordt gekeken.

Binnen dit onderzoek is gebruik gemaakt van verschillende onderzoeksperspectieven, namelijk interpretatief en kritisch. Een combinatie van onderzoeksperspectieven is volgens Deetz (1996) van toegevoegde waarde om data te analyseren.

“In an ideal research program we might identify a complementary relation among research orientations, each asking different questions at different moments and each at the moment answering to specific criteria of an orientation.” (Deetz, 1996, p.200)

Bij het interpretatieve onderzoeksperspectief wordt ervan uitgegaan dat de werkelijkheid wordt gecreëerd door de betekenisgeving van mensen (Bryman, 2012). Het is hierbij van belang dat de onderzoeker zich inleeft in de respondenten en de data in die context interpreteert. In dit onderzoek staan de betekenissen die binnen verenigingen worden gegeven aan prestatie centraal. Het gaat hier om waarheden voor personen op basis van de betekenissen die zij toekennen aan gebeurtenissen en gesprekken in hun leven (Boonstra & De Caluwé, 2006). Deze waarheden zijn complex en dynamisch en vragen daarom niet alleen om een interpretatieve, maar ook om een kritische benadering. De data wordt geanalyseerd en geïnterpreteerd vanuit een Foucaultiaans wetenschapsfilosofisch perspectief. In het theoretisch kader wordt dit perspectief toegelicht. Foucault gebruikt begrippen zoals macht, disciplineren en categoriseren om betekenisgeving van mensen te koppelen aan wat voor deze personen als waarheid geldt. Door de data vanuit de begrippen van Foucault te analyseren, wordt er kritisch gekeken naar de uitspraken van de respondenten. In de waarheden die gelden voor respondenten wordt meegenomen of deze waarheden zijn geconstrueerd vanuit machtsrelaties, disciplineren en/of categoriseren. Ik neem als onderzoeker de uitspraken van respondenten niet aan zoals ze worden uitgesproken, maar ga op zoek naar de onderliggende betekenissen van deze uitspraken.

2. Theoretisch kader

In het theoretisch kader wordt duidelijk gemaakt welke theoretische concepten centraal staan in dit onderzoek en bieden een kader voor de analyse van de resultaten.

2.1 Foucault

Vele sociologen erkennen het sociale belang van sport en bewegen (Markula-Denison & Pringle, 2006). Naast het belang van sport, stellen diverse sociologen ook dat uit sport en bewegen sociale betekenissen voortvloeien die voor- of nadelen produceren voor bepaalde groepen of individuen. Vanuit deze gedachte is er aandacht voor machtsrelaties in de sportwereld. De inzichten van Michel Foucault bieden een kader om deze machtsrelaties te onderzoeken. Foucault was een wetenschapsfilosoof die zich naast machtsrelaties richtte op discoursen, disciplineringsprocessen en categorisering.

Discoursen kunnen gezien worden als cultureel bepaalde overtuigingen die reguleren hoe mensen denken, wat ze ervaren en hoe ze hiernaar handelen. Een voorbeeld hiervan is dat damesvolleybal meer in de media is dan mannenvolleybal en dat daardoor het discours ontstaat dat volleybal een vrouwensport is. Discoursen worden aangenomen als waarheid, terwijl een discours is ontstaan vanuit woorden of betekenissen die aan woorden worden toegekend. Discoursen zijn uitingen van de perceptie van 'de werkelijkheid' en hebben consequenties voor menselijk handelen (Markula-Denison & Pringle, 2007). Discoursen zijn complex, omdat ze veranderlijk en tijd- en plaats afhankelijk zijn. Dit betekent dat hoe er op dit moment in het westen over volleybal gedacht wordt (het voorbeeld dat volleybal wordt gezien als een vrouwensport), op een ander continent of over een paar jaar anders kan zijn.

Macht in juridische zin, waar vooral dingen worden verboden, is vooral negatief. Het begrip 'macht' heeft vaak een negatieve lading, omdat het als repressiemiddel wordt gezien. Foucault stelt echter dat macht kwetsbaar is als het slechts als repressiemiddel wordt gebruikt (Hanold, 2010). Macht zorgt echter ook voor discipline en discoursen die productief kunnen zijn en heeft volgens Foucault (1977) dus ook een positieve kant. Dan staat macht niet voor onderdrukking, maar voor een productief netwerk binnen een sociaal systeem. Binnen een sportvereniging worden bijvoorbeeld beleidskeuzes gemaakt op basis van een discours, dus op basis van wat door mensen als waarheid wordt gezien. Een voorbeeld van zo'n keuze is teamindelingen maken op basis van het discours dat kinderen op een zo hoog mogelijk niveau horen te spelen. Macht gaat niet alleen om wetten, maar ook om informele machtsrelaties die door de geschiedenis heen zijn gevormd. Discoursen vormen wat Foucault 'volgzame lichamen' noemt, omdat macht zorgt voor disciplineren. Binnen sportverenigingen worden teamindelingen vaak gemaakt door een kleine groep mensen. Vaak zijn dit de technische commissies, soms in samenwerking met de jeugdcommissie. Deze commissieleden hebben dominante opvattingen over onder andere presteren, en reproduceren deze opvatting binnen de vereniging. Over het algemeen bestaan de commissies uit (oud)volleyballers die waarheden hebben gecreëerd op basis van hun eigen ervaringen. Binnen organisaties kunnen de ervaringen van huidige commissieleden leiden tot reproductie van het systeem of tot vernieuwing op basis van het idee dat het 'vroeger' niet ging zoals de huidige commissieleden hadden gewild (Bakker, 2010). Leden hebben beperkte inspraak en worden geacht zich te schikken naar bijvoorbeeld de teamindeling of kunnen ervoor kiezen om weg te gaan bij de vereniging. De meeste leden kiezen toch om zich te schikken naar de teamindelingen zoals deze worden gemaakt door een klein groepje binnen de vereniging.

Vaak bestaat wel de mogelijkheid om na de publicatie van de teamindelingen in gesprek te gaan met de commissies indien iemand het oneens is met de teamindeling. Dit is een voorbeeld dat laat zien dat macht niet totaal is. Bewust of onbewust is er weerstand. Dit zorgt er ook voor dat discoursen veranderlijk zijn. De discoursen die binnen een samenleving worden geaccepteerd noemt Foucault 'regimes of truth'. Deze regimes of truth functioneren dan ook als een waarheid in de betreffende samenleving. Foucault stelt dat als je discoursen wilt veranderen, dat je dan niet moet focussen op wat er in het hoofd van mensen omgaat, maar op hoe discoursen via politieke, economische en institutionele macht worden gevormd. Dit zegt hij vanuit het idee dat discoursen worden gevormd om te sturen.

Disciplinaire macht is sturend via discourses op micro niveau. Disciplinaire macht gaat om het idee bekeken te worden, zonder dat je zelf terug kan kijken. Een persoon is een informatieobject, maar is zelf nooit onderdeel in de communicatie hierover (Foucault, 1975). Deze vorm van discipline zorgt voor orde en hiërarchie. Macht is zichtbaar aanwezig, maar het informatiesubject weet nooit wanneer er op hem of haar gelet wordt. Foucault schrijft over dit idee met als voorbeeld het 'panopticon' in een gevangenis. Dit is een toren waarvandaan de bewakers altijd alle gevangenen in de gaten kunnen houden. De gevangenen kunnen echter niet zien of er een bewaker in de toren zit en dus ook niet of ze in de gaten worden gehouden. Dat de bewakers het gevoel kunnen geven dat de gevangenen in de gaten worden gehouden produceert een machtsrelatie. Dit kan worden vergeleken met een vereniging waarbij de jeugd niet wordt betrokken bij de oefeningen die ze moeten uitvoeren van de trainer en de teamindeling die door de jeugd- of technische commissie wordt gemaakt met een beperkte mate van inspraak van sporters.

Bij het indelen van teams is categorisering een herkenbaar fenomeen. Kinderen worden bijvoorbeeld gecategoriseerd in selectie en niet-selectie (Veenbrink, 2017). Deze categorisering vindt plaats op basis van testen (zoals selectietrainingen) en wordt geproduceerd door de leden van de jeugd- en/of technische commissie (JC en TC). Het gaat hier om een machtsrelatie, aangezien de personen die worden ingedeeld weinig invloed hebben op de categorisering waar zij onderdeel van zijn (Markula-Denison & Pringle, 2006).

Bij het analyseren en interpreteren van de data van dit onderzoek is vanuit het perspectief van Foucault gekeken. Er was dus aandacht voor discourses, machtsrelaties en op welke wijze disciplineren en categorisering plaatsvindt bij de verenigingen waar interviews zijn afgenomen.

3. Literatuurstudie

In dit hoofdstuk wordt beschreven wat er al bekend is over jeugdsport en motieven voor jeugd om wel of niet te participeren in sport. Ook wordt een koppeling gemaakt met Coakley's 'power and performance model' en 'pleasure and participation model' en hoe dit in de volleybalsport terug te zien is.

3.1 Sport en jeugd

Het wordt als een probleem gezien dat veel jongeren uitvallen bij sportverenigingen en dat jongeren te weinig bewegen (Badura, Geckova, Sigmundova, van Dijk & Reijneveld, 2015). Dit kan volgens deze onderzoekers al op jonge leeftijd leiden tot gezondheidsproblemen en verhoogde gezondheidsrisico's op latere leeftijd. Binnen de sport is er een trend waarneembaar als het gaat om hoge mate van uitstroom van jongeren uit het verenigingsleven, terwijl de toestroom vanaf 12 jaar sterk afneemt (Kenniscentrum Sport, 2018). Veel Nederlandse sportbonden kampen met het probleem van dalende ledenaantallen en met de vraag hoe ze leden kunnen behouden, nieuwe leden kunnen aantrekken en of ze nog wel op de traditionele manier kunnen voortbestaan (Van Der Roest, Vermeulen & Van Bottenburg, 2015). Verenigingen zijn op zoek naar redenen waarom leden uitvallen. Inmiddels is er al veel onderzoek verricht naar motieven van jongeren om te gaan sporten of te stoppen met sporten bij verenigingen.

3.2 Motieven voor sportdeelname

Het grootste deel van de leden van sportverenigingen zijn ook deelnemers aan competities en wedstrijden van de sport die zij beoefenen (Lucassen, Van Mossel & Wisse, 2010). Binnen sportverenigingen wordt dan ook veel waarde gehecht aan competitie. Ook wordt veel waarde gehecht aan prestaties en het winnen van competities. Sportverenigingen stellen teams samen waarmee ze denken teams en individuen het beste te laten presteren (Skille E. , 2011; Coté & Hancock, 2014). Dit is interessant, omdat motieven van jongeren om te sporten zeker niet alleen met prestatie te maken hebben. Deze motieven zijn: plezier, vriendschap, experimenteren, spanning, conditie opbouwen en ongewone activiteiten ondergaan (Frelief & Jansen, 2007; Allender, Cowburn, en Foster, 2006; Keegan et al, 2009). Deze motieven zijn niet direct te koppelen aan prestatie, maar kunnen hier wel indirect mee te maken hebben. Verenigingen stellen hun teams over het algemeen samen op basis van prestaties van individuele spelers en ook wordt verwacht dat deze teams tegen teams moeten spelen van ongeveer hetzelfde niveau (De Hoog, 2018). Verschillende onderzoekers constateerden dat motieven van jongeren om te stoppen met sporten zijn: minder plezier, te veel focus op competitie en te weinig steun van sleutelfiguren (Imtiaz, Hancock, Vierimaa & Cote, 2014). Stoppen vanwege te veel focus op competitie komt overeen met de bevindingen van Coakley (2009). Hij ziet dat hoe ouder iemand wordt, hoe minder belangrijk competitie wordt. Daarnaast heeft Coakley (2009) gevonden dat uitstroom vaak te maken heeft met verandering in iemands leven. Bij jeugd gaat dit bijvoorbeeld om het veranderen van school of examens halen op de middelbare school. Jeugd stopt dus niet altijd met sport na een negatieve ervaring. Als jeugd wel stopt vanwege negatieve ervaringen dan gaat dit vooral om blessures, uitbuiting, een slechte trainer of coach of misbruik van een trainer of coach. In een eerdere studie van Coakley (1992) vond hij dat topatleten stoppen wanneer zij het gevoel hadden geen controle meer te hebben over hun leven, geen ruimte meer voelden om te ontdekken en te ontwikkelen en als zij andere interesses kregen dan sport. Coakley (2009) trekt de conclusie dat stoppen met sport vaak een proces is en geen beslissing die los staat van andere gebeurtenissen in iemands leven.

Er zijn steeds meer kinderen die ongeorganiseerd sporten (Gilchrist & Wheaton, 2016). Dit gaat bijvoorbeeld om sporten zoals mountainbiken, skateboarden en straatvoetbal. Het verschil is dat bij de alternatieve sporten actie, uitdaging en vriendschap centraal staan en bij de georganiseerde sport regels, posities, vaardigheden en coaching strategieën. Met actie wordt bedoeld dat er veel spelelementen in de activiteit zitten en met uitdaging wordt bedoeld dat vaardigheden van individuen continue worden getest. De ervaringen die kinderen opdoen met sporten bepalen grotendeels de betekenissen die zij toekennen aan de ervaringen met sport en hoe sport betekenis krijgt in hun leven (Baker & Coté, 2006). Dat in de georganiseerde sport regels centraal staan is logisch, omdat verenigingen en bonden in eerste instantie zijn opgericht om de sport te standaardiseren en te

reglementeren. De andere centrale aspecten die vanuit de regels en de prestatiecultuur voortkomen (posities, vaardigheden en coaching strategieën) zijn aspecten waar bonden en verenigingen in hun beleid wel iets aan kunnen veranderen indien dit gewenst is.

Wat kinderen aan alternatieve sporten aantrekkelijk vinden is dat zij kunnen sporten op momenten waarop zij dat willen en ze leren door te experimenteren of te kijken naar meer ervaren sporters. De meer ervaren sporters vinden het vaak ook leuk om de minder ervaren sporters iets te leren, maar dit is een andere rol dan een trainer of coach (Rinehart & Grenfell, 2002). Op dit moment zijn deze 'alternatieve' sporten nog vooral ongeorganiseerd, al zijn er wel steeds meer competities en verenigingen voor deze sporten. Coakley (2009) voorspelt dat in de toekomst deze sporten ook vooral georganiseerd plaatsvinden en dat kinderen dan weer op zoek gaan naar andere alternatieve (lees: ongeorganiseerde) sporten.

3.3 Coakley's modellen

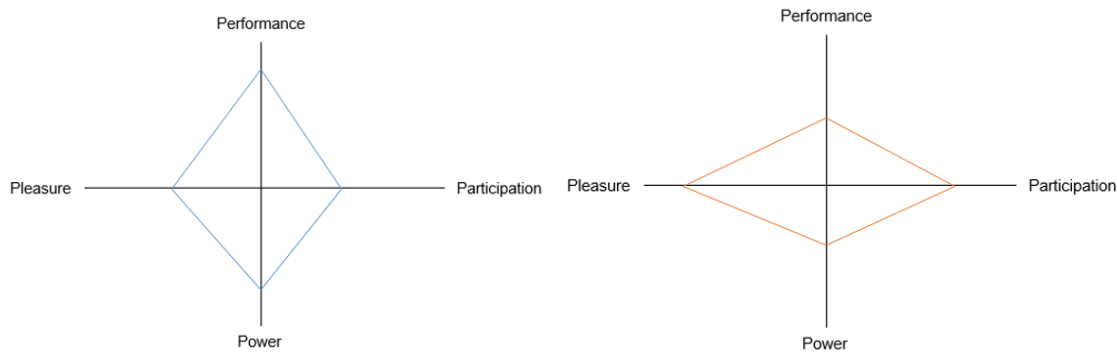
Bij de uitleg van het begrip 'prestatiecultuur' is gebruik gemaakt van Coakley's 'power and performance model' en het 'pleasure and participation model'. Coakley (2009) stelt dat er verschillende vormen zijn waarin sportaanbod te categoriseren is. Het power and performance model is één van deze vormen. Coakley geeft de volgende uitleg bij dit model.

Op dit moment is het sportaanbod in het power and performance model de meest dominante vorm. Deze vorm is het meest populair omdat in dit model het competitie-element sterk terug komt. Dit competitie-element is voor veel mensen belangrijk omdat zij hier hun status aan ontlennen. Competitie wordt namelijk gezien als een manier om te bepalen wie wat krijgt. In een competitie worden winnaars geprezen en winnaars ontvangen beloningen.

Ook geeft Coakley (2009) uitleg bij wat hij verstaat onder het pleasure and participation model. Hij stelt dat deze vorm van sportaanbod is ontstaan vanuit de wens van mensen om te kiezen voor een sport die met name dicht bij hun waarden en interesses ligt. De ongeorganiseerde sporten die op voorgaande pagina werden benoemd, zoals straatvoetbal en mountainbiken, zijn hier voorbeelden van. Het pleasure and participation model gaat om (1) de connectie tussen mensen, lichaam en geest en de fysieke omgeving, (2) de ethiek van plezier, groei, welzijn en vrijheid van expressie, (3) rekening houden met teamgenoten en tegenstanders (4) het lichaam als een bron van plezier en welzijn, (5) gelijkheid en het maken van gezamenlijke beslissingen tussen sporters en trainers/coaches en de club, (6) competitie met (in plaats van tegen) tegenstanders. Hier voegt Coakley (2009) de definitie van 'fun' aan toe. Hieronder verstaat hij dat bij de activiteit actie, uitdaging, mogelijkheden voor persoonlijke uitingen en vriendschap komen kijken. Op individueel niveau vraagt dit om persoonlijke betrokkenheid bij de activiteit en het aanwezig zijn van gevoelens van vriendschap bij medespelers.

Aangezien de prestatiecultuur binnen sportverenigingen ter discussie wordt gesteld en steeds meer kinderen kiezen voor sporten die passen binnen het pleasure and participation model (Coakley, 2009), is het interessant om de twee modellen tegen elkaar af te zetten. Op deze manier kan inzicht worden verkregen in waar verenigingen staan in deze modellen, wat wenselijk is voor behoud van jeugdleden en wat juist niet wenselijk is. Op die manier wordt inzicht verkregen in de juiste balans. Figuur 2 op de volgende pagina geeft een voorbeeld weer van hoe verenigingen binnen deze modellen geplaatst kunnen worden.

Figuur 2: Voorbeeld van verenigingen in Coakley's modellen

In de modellen zijn verenigingen ingedeeld op basis van de karakteristieken: performance, pleasure, power en participation. De vereniging die in het blauw is weergegeven is een vereniging waarbij prestatie centraal staat en waar een groot verschil in machtsrelaties bestaat. De vereniging die in oranje is weergegeven is een vereniging waarbij meedoen belangrijker is dan winnen en waarbij minder sprake is van hiërarchische machtsrelaties. Coté & Hancock (2016) pleiten ervoor om niet te focussen op één van deze perspectieven, omdat het potentieel van de andere factoren hiermee verloren gaat. Een te grote focus op één aspect kan de sportparticipatie en de persoonlijke ontwikkeling van kinderen in de weg staan.

Om verenigingen te kunnen plaatsen in het model van Coakley (2009) is het van belang om meer te weten over de begrippen: prestatie, macht, plezier en participatie. Daarom volgt hierna een uitleg en een verdieping op de begrippen.

3.4 Prestatie

De prestatiecultuur is typisch aan de sport, want dit is ook waar de georganiseerde sport voor een groot gedeelte haar bestaansrecht aan ontleent. Donnelly (1996) benoemt dat sport in de loop der tijd gelimiteerd werd naar een definitie die zo simpel is als 'het winnen van een tegenstander'. Hierbij beargumenteert hij dat wordt vergeten dat sport ook kan gaan om samenspel, helpen of zo duurzaam mogelijk sporten. Maar de prestatiecultuur is niet alleen aanwezig in de sportwereld. De prestatiecultuur is steeds kenmerkender voor onze samenleving. In literatuur over prestatiecultuur binnen organisaties zijn verschillende resultaten gevonden (Corcoran, Jennings, & Beveridge, 2010; Heinrich, 2007; Heinrich & Marschke, 2010; Jacob, 2005; Jennings & Haist, 2004). Aan de ene kant leidt een prestatiecultuur ook daadwerkelijk tot betere resultaten, omdat meer doelgericht en efficiënt gewerkt wordt. Aan de andere kant leidt de prestatiecultuur ook tot het vergeten van waardevolle aspecten die minder meetbaar zijn, zoals samenwerking. In dezelfde literatuur wordt ook geschreven dat het lastig is om een organisatiecultuur, zoals de prestatiecultuur, te veranderen als dit gewenst is. Een cultuur verandert namelijk pas als de hele organisatie meegaat, op alle niveaus. Binnen de sport betekent dit dat een prestatiecultuur moeilijk te veranderen is, als niet zowel het bestuur, als de technische commissies, als de trainers en coaches, en de sporters meegaan in deze cultuurverandering. Een cultuur, welke cultuur dan ook, is binnen sportverenigingen dus nog niet zo makkelijk te bewerkstelligen.

De prestatiecultuur is niet alleen zichtbaar in organisaties waar volwassenen werken. Ook kinderen krijgen al op jonge leeftijd te maken met prestatiecultuur, en niet alleen in de sport (Chudacoff, 2007; Elkind, 2007; Rosenfeld & Wise, 2001). Deze trend verandert de manier waarop kinderen opgroeien van een tijd waarin ontdekken en vrijheid centraal staan naar een tijd waarin kinderen gecontroleerd leren en worden voorbereid om uit te blinken. Veel ouders willen graag dat hun kind uitblinkt en houden graag bij hoe hun kind zich ontwikkelt (Coakley, 2009). Door de prestaties van hun kinderen krijgen ouders het gevoel van bevestiging dat zij hun kind goed opvoeden. Dit kan als een discours worden gezien. Het discours is dat kinderen die beter zijn in sport een betere opvoeding hebben gehad. In de sportwereld wordt de prestatiecultuur waar kinderen in worden meegezogen uitgegroot en goed zichtbaar (Wolff, 2003).

Er werd al eerder genoemd dat de prestatiecultuur ter discussie wordt gesteld, omdat deze cultuur negatieve gevolgen kan hebben. Er wordt bijvoorbeeld steeds meer onsportiviteit, agressie en matchfixing waargenomen doordat sportcompetities serieuzer worden genomen, omdat de belangen groter zijn (Cashmore, 2010). De Nederlandse overheid heeft al verschillende programma's opgezet om deze schaduwkant van sport tegen te gaan, zoals 'Veilig Sportklimaat', Sportiviteit en Respect' en 'Positief coachen'. Ook is er aandacht voor de verhouding tussen prestatie en plezier in het Nationaal Sportakkoord dat in 2018 is ondertekend door de grootste partijen in de Nederlandse sportwereld.

De prestatiecultuur wordt ter discussie gesteld, maar er zijn ook positieve kanten aan de prestatiecultuur. Coakley (2009) noemt bijvoorbeeld dat een topsporter ook vormen van kapitaal kan verwerven uit zijn carrière. Ook worden de topsporters als helden neergezet, mede door de media, en hier identificeren mensen zich graag mee. Dit gaat om topsport, maar prestatie op alle niveaus heeft aantrekkelijke gevolgen, zoals het ontvangen van bewondering, complimenten en beloningen (Duina, 2010). Daarnaast kunnen positieve effecten van een prestatiecultuur zijn dat kinderen leren omgaan met winst en verlies en dat ze wennen aan bureaucratische procedures (Van Bottenburg, 2007).

3.5 Macht

De definitie van de prestatiecultuur bij sportverenigingen die in dit onderzoek wordt gebruikt is een extreme. Er zal geen vereniging zijn die geheel binnen deze definitie past. Wel stelt Coakley (2009) dat de meeste verenigingen meer overeenkomsten hebben met het power and performance model dan met het pleasure and participation model. De personen die binnen deze verenigingen de cultuur bepalen zijn personen die hun macht inzetten om de cultuur op deze manier te behouden. Zij overtuigen anderen binnen de vereniging dat de vereniging beter af is met de cultuur die zij meebrengen en in stand houden.

Trainers en coaches spelen een belangrijke rol in het produceren en verdelen van kapitaal aan jeugdspelers die leiden tot privileges. Deze privileges houden bijvoorbeeld in dat selectieteams betere trainers krijgen, vaker mogen trainen en kleding van sponsors krijgen. Het verdelen van kapitaal door coaches gebeurt op basis van eigen idealen en ideeën over classificatie (Cushion & Jones, 2006; Christensen, 2009). Differentiatie en classificatie vinden plaats op basis van perceptie van vaardigheden en gedrag door coaches. De kwaliteit van fysieke vaardigheden is hier dus niet altijd bepalend, al dan niet onbewust. Coaches gebruiken autoritaire acties, zoals het opstellen van een basisteam, om spelers te categoriseren als goed of slecht (Cushion & Jones, 2006). Volgens Claringbould, Knoppers, & Jacobs (2015) genieten spelers in een selectieteam meer privileges, een hogere positie (status) of kapitaal. Selectieteams verwerven vormen van kapitaal, zoals erkenning en toegang tot bepaalde middelen en activiteiten. Technische commissies van sportverenigingen delen teams grotendeels in op basis van prestaties van individuele sporters (Cote & Hancock, 2014). Volgens de onderzoekers leidt het indelen van teams op basis van prestaties tot ongelijke toegang tot middelen, mogelijkheden, rechten en het vermogen te participeren in relaties en activiteiten. Besturen van sportverenigingen willen prestaties leveren met hun teams en individuele talenten begeleiden om nóg beter te worden. Dit betekent dat binnen verenigingen onderscheid gemaakt wordt in selectie en niet-selectie. Kinderen die bij de selectie horen krijgen mogelijkheden om vaker te trainen, krijgen vaak betere trainers, beter trainingsmateriaal en komen terecht in een omgeving met personen die de kinderen motiveert om beter te presteren. Dit betekent vaak dat kinderen die niet tot de selectie behoren geen of minder toegang hebben tot factoren die bijdragen aan een optimale ontwikkeling.

Naast dat volwassenen voor kinderen bepalen welke privileges of vormen van kapitaal zij krijgen, al dan niet onbewust, blijkt uit onderzoek dat kinderen zich minder goed ontwikkelen onder het oog van volwassenen. Kinderen leren beter samenwerken, zichzelf uitdrukken en leren een breder scala aan motorische vaardigheden aan als zij niet door volwassenen (trainers/coaches) in de gaten worden gehouden (Ginsburg, 2007; Henricks, 2006). Dit komt omdat kinderen onder het toezien oog van volwassenen minder durven te proberen en experimenteren.

De laatste jaren zijn zorgen ontstaan over de gevolgen van de stempels die kinderen krijgen: selectie of niet-selectie. Ook is er discussie over de vraag of het huidige selectiebeleid wel uit iedere sporter haalt wat er in zit (Veenbrink, 2017). Vanwege selectie op jonge leeftijd hebben laatbloeiers al minder kans om de top te bereiken als zij niet geselecteerd worden en minder ontwikkelmogelijkheden krijgen.

Ook blijkt uit onderzoek dat niet prestaties op jonge leeftijd, maar mentale aspecten zoals inzicht, motivatie, tactiek en zelfregulatie goede voorspellers zijn van prestaties op latere leeftijd (Elferink-Gemser, Visscher, Lemmink & Mulder, 2004). De kwaliteit van leerervaringen op jonge leeftijd (onder 12 jaar) bepaalt grotendeels hoe kinderen zich in hun jeugd (vanaf 12 jaar) fysiek ontwikkelen en hoe competent ze zich voelen. Als er sprake is van positieve leerervaringen op jonge leeftijd, is de kans groter dat ze als jeugd gemotiveerder zijn om te blijven participeren, maar ook gemotiveerder zijn om te presteren en zich persoonlijk te ontwikkelen.

Uit onderzoek van Imtiaz et al (2014) blijkt dat een te grote focus op competitie en prestatie kan leiden tot minder plezier in sporten en dit kan een reden voor jongeren zijn om te stoppen met sport. Aan de andere kant doet winnen en presteren ook iets met het brein. Het geeft een gelukkig gevoel en plezier. Dit zorgt juist dat jongeren het leuk vinden om te sporten en lid blijven van een sportvereniging (Robertson, 2012). Prestatie en plezier zijn dus geen factoren die elkaar uitsluiten, maar het zijn elementen waarin gezocht moeten worden naar de juiste balans.

De hockeybond en de voetbalbond zijn zich steeds meer bewust van de prestatiecultuur en de gevolgen die deze cultuur kan hebben voor jongeren. Zowel de KNHB als de KNVB pleiten er bij verenigingen voor om niet voor 12-jarige leeftijd te selecteren (De Hoog, 2018). Dit onderzoek onder volleybalverenigingen richt zich op jeugd vanaf 12 jaar. Hoe zit het met de prestatiecultuur voor kinderen boven deze leeftijd en wat zijn de gevolgen hiervan?

3.6 Plezier

Plezier gaat met name om vriendschap, groei, autonomie en competitie (Coakley, 2009). Bij plezier in sporten gaat het er met name om dat een lichaam fysiek wordt uitgedaagd, en dat hier plezier aan beleefd wordt en dus niet dat een lichaam wordt uitgeput om prestaties te behalen. In het pleasure and participation model benoemt Coakley (2009) dat het hier vooral gaat om verenigingen die regels aanpassen zodat iedereen op zijn of haar eigen niveau mee kan doen. Verenigingen met een cultuur die aansluit bij dit model zijn verenigingen waarbij beslissingen democratisch worden genomen, een structuur waarbij samenwerking voorop staat, macht niet absoluut is maar gedeeld en coaches en sporters dus samen bepalen welke koers wordt gevaren.

Sport is al sinds het ontstaan ervan onderdeel van sociale gelegenheden en is onderdeel geworden van het dagelijks leven (Coakley, 2009). Sport krijgt zelfs steeds meer waarde, met name vanwege de groeiende aandacht voor gezond leven en fit zijn. Mensen blijven tot op oudere leeftijd sporten. Er wordt steeds meer informeel gesport en het is niet meer gek om op straat te sporten. Er wordt dan wel meer op straat gesport, maar kinderen spelen aanzienlijk minder buiten. Als kinderen vrijuit spelen of sporten, zonder tussenkomst van volwassenen, dan leren kinderen improviseren, worden ze intrinsiek bevredigd en ze ontwikkelen een voor hen unieke stijl en persoonlijkheid (Farrey, 2008). Als kinderen ongeorganiseerd sporten krijgen ze het gevoel dat zij het spel bepalen in plaats van dat het spel bepaalt wat zij doen. Dit leidt tot plezier.

Seippel (2006) vond dat met name voor kinderen plezier erg belangrijk is. Belangrijker dan voor volwassenen. Aan de andere kant bleek uit hetzelfde onderzoek dat prestatie zorgt voor plezier. Met name op hoger niveau gaan prestatie en plezier hand in hand. Hoe hoger het niveau, hoe hoger de betrokkenheid en toewijding. De gevoelens van betrokkenheid en toewijding tijdens de sportactiviteit zorgen ervoor dat iemand een leuke tijd heeft, en dus plezier beleeft. Plezier is dus een belangrijke factor in sportparticipatie en het behoud van jongeren in de sport.

3.7 Participatie

Gebrek aan plezier blijkt één van de belangrijkste motieven te zijn voor jongeren om te stoppen met sporten (Imtiaz et al, 2014). Plezier in sport blijkt samen te hangen met de ervaren autonomie (Joesaar et al, 2012). Een trainer/coach speelt hier een belangrijke rol in. Als een trainer/coach ervoor zorgt dat jongeren autonomie ervaren, leidt dit tot het gevoel competent te zijn en een gevoel van inclusiviteit. Deze factoren zijn op hun beurt weer voorspellers van plezier. Participatie in Coakley's model staat dan ook vooral voor democratische beslissingen, samenwerking, het delen van macht en relaties tussen trainers/coaches en sporters die gebaseerd zijn op geven en nemen.

Autonomie is een voorspeller van plezier (in positieve zin) en uitstroom (in negatieve zin) (Quested et al, 2013). Ook Jõesaar, Hein, and Hagger (2012) vonden positieve effecten van trainer/coaches die kinderen laat participeren in trainingen en hun ontwikkeling. Meer betrokkenheid van kinderen bij hun eigen leerproces zorgde voor meer betrokkenheid bij het team en een verhoogde intrinsieke motivatie.

Trainers en coaches hebben een groot aandeel in de mate waarin de relatie tussen hen en sporters gebaseerd zijn op geven en nemen. De mate waarin er een gelijke relatie is en een bepaalde mate van samenwerking zijn voorspellers van uitstroom van jongeren (Armentrout & Kamphoff, 2011). Een trainer/coach die te controlerend is en negatieve feedback geeft werkt uitstroom in de hand. Rottensteiner, Laakso, Pihlaja & Konttinen (2013) vonden verschillen tussen ex-sporters en sporters en de manier waarop zij hun coach omschreven. Ex-sporters bleken vooral te zijn gestopt omdat coaches te weinig motiveerden, te weinig beslissingen op een democratische manier maakten, te veel controleerden en te autoritair waren. De coaches die als negatief werden ervaren (waar sporters weinig mogelijkheden hadden om te participeren in hun training en ontwikkeling) waren met name coaches die geen scholing hadden genoten. Niet alleen trainers, maar ook mensen die beleidslijnen uitzetten en uitvoeren zijn bepalend in de cultuur en normen en waarden die binnen een organisatie gelden (Duina, 2010). Een klein groepje bepaalt hierdoor ook in hoeverre besluitvorming democratisch plaatsvindt en op welke manier er wordt samengewerkt.

3.8 Prestatie en plezier bij volleybal

Aangezien dit onderzoek wordt uitgevoerd bij de Nederlandse Volleybalbond is het relevant om dieper in te gaan op hoe volleybal in elkaar zit. Volleybal is een complexe sport, omdat op technisch, tactisch en atletisch gebied veel wordt gevraagd van sporters (Gabbett & Georgieff, 2007) Bij volleybal is de gemiddelde rusttijd binnen de rust-actie ratio hoog, namelijk 7 seconden actie tegenover 16 seconden rust (Vescovi, 2002). Bij jeugd, en zeker bij de jeugd die in de lagere klassen spelen, is de rusttijd nog hoger. Eerder in dit hoofdstuk, onder het kopje 'motieven voor sportdeelname' werd al benoemd dat conditie opbouwen één van de motieven is voor sportdeelname. Het relatief grote rustinterval bij volleybal kan ervoor zorgen dat volleyballers het gevoel hebben onvoldoende conditie op te bouwen. Dit kan leiden tot een gebrek aan voldoening en kan ten koste gaan van het plezier, wat een reden kan zijn om te stoppen met volleybal.

Eén van de motieven om te sporten is experimenteren. Uit onderzoek van Costa et al. (2011) blijkt dat jongeren meer experimenteren als er sprake is van een gebalanceerde volleybalwedstrijd, waarbij tegenstanders ongeveer even sterk zijn. Dit suggereert dat jongeren meer plezier zouden kunnen halen uit volleybalwedstrijden met een tegenstander van gelijk niveau, omdat ze hier meer experimenteren. Wat maakt dat jongeren experimenteren in een wedstrijd tegen een tegenstander van gelijk niveau is onbekend. Daarnaast is een meer gebalanceerde wedstrijd ook een wedstrijd waarbij de uitslag op voorhand in mindere mate voorspeld kan worden. Dit brengt spanning met zich mee, en ook spanning is één van de motieven voor sportdeelname.

De KNVB heeft onlangs nieuwe spelvormen ingevoerd, omdat de bond haar jongste leden meer balcontact wil laten ervaren (KNVB, 2016). Met meer balcontact beleven jongeren meer plezier aan de sport en bouwen ze aan hun conditie (wat beide motieven zijn om te participeren in sport). Naast het plezier dat spelers beleven aan meer balcontact, is meer balcontact ook goed voor de ontwikkeling van een speler (Piñar, Cárdenas, Alarcón, Escobar & Torre, 2009). Costa et al (2011) stellen ook dat hoe spannender een volleybalwedstrijd is, hoe meer balcontact iedere individuele speler heeft. De toename in balcontact wordt vooral veroorzaakt doordat er bij spannendere wedstrijden met gelijke tegenstanders langere rally's gespeeld worden.

3.9 Resumé

Kinderen blijken vooral te sporten vanwege plezier, vriendschap, experimenteren, spanning, conditie opbouwen en ongewone activiteiten ondergaan. Daarnaast blijken competentie, autonomie en betrokkenheid basisbehoeften voor participatie in verschillende domeinen, waaronder sport. Motieven om te stoppen met sport zijn: minder plezier, te veel focus op competitie en te weinig steun van sleutelfiguren. De prestatiecultuur blijkt zowel een positieve als negatieve relatie te hebben met het behoud van jongeren. Uit de meeste onderzoeken komt naar voren dat de prestatiecultuur met name een negatief effect heeft op het plezier van jongeren. Ook zijn er onderzoeken waaruit blijkt dat

prestatie voor plezier zorgt, dus prestatie en plezier sluiten elkaar zeker niet uit. Aangezien minder plezier een reden is voor jongeren om te stoppen met sport is uit de literatuur op te maken dat de prestatiecultuur indirect kan samenhangen met uitstroom van jongeren. Verder blijkt uit de literatuur hoe belangrijk jongeren het vinden om een relatie van geven en nemen te hebben met hun coach, dat ze betrokken worden bij hun ontwikkeling en dat er sprake is van samenwerking. Als de literatuur vertaald wordt naar het model van Coakley (2009) kan worden verwacht dat de kans op het behoud van jeugdleden het hoogst is voor een sportvereniging die gemiddeld scoort op prestatie (positieve en negatieve invloed), hoog scoort op participatie, laag scoort op macht en hoog scoort op plezier.

4. Methoden van dataverzameling

Dit hoofdstuk beschrijft de wijze van dataverzameling en een verantwoording van de keuzes die zijn gemaakt in de wijze van dataverzameling. Daarnaast wordt de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek besproken. In dit onderzoek is data verzameld op basis van cijfers van Nevobo en daarop volgende diepte-interviews. Dit onderzoek leunt dus op zowel kwantitatieve als kwalitatieve data. De combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve data verschaffen een completer beeld en geven gehoor aan de stem van de doelgroep (Guetterman, Fetters & Creswell, 2015). Op basis van de kwantitatieve data zijn de trends in Nederland en bij de individuele verenigingen in kaart gebracht zodat zichtbaar werd welke verenigingen met een daling van het aantal jeugdleden kampen en bij welke verenigingen het aantal stijgt. Vervolgens zijn bij de verenigingen met opvallende stijging of daling interviews afgenomen om de onderliggende gedachten, ideeën, betekenissen en de daaraan gekoppelde handelingen in beeld te brengen. Op deze manier is achterhaald welke betekenissen binnen volleybalverenigingen worden gegeven aan de verhouding tussen plezier en prestatie en is aan het licht gebracht wat de gevolgen zijn van deze betekenisgeving. De resultaten van dit onderzoek zijn praktisch vertaald naar aanbevelingen voor Nevobo en voor volleybalverenigingen.

4.1 Het onderzoeksproces

4.1.1 Kwantitatief onderzoek: beschrijvende statistiek

Nevobo beschikt over een dataset met verschillende gegevens van haar leden. Deze dataset bestaat uit ruwe data en ik heb de gegevens van jeugdleden uit deze dataset gedestilleerd en geanalyseerd. Op deze manier heb ik de ontwikkelingen over de afgelopen vijf jaar en de huidige stand van zaken op het gebied van volleyballende jeugd inzichtelijk kunnen maken. Deze analyse heeft geleid tot een overzicht op nationaal, regionaal en verenigingsniveau. De analyse bevat kenmerken zoals leeftijdsopbouw, de verhouding jongens/meisjes, moment van instroom en uitstroom en kruistabellen van deze gegevens. Het doel van de data-analyse was om verenigingen te kunnen selecteren met een opvallende toe- en afname van het aantal jeugdleden. Ook is vergeleken waar de verenigingen onderling overeen komen of juist verschillen. Deze kennis is meegenomen tijdens de interviews met de verenigingen. Ik heb bijvoorbeeld gekeken of er verenigingen zijn die jeugd tot op latere leeftijd kunnen binden of waar de verhouding van jongens/meisjes anders is dan bij andere verenigingen.

De data-analyse is vervolgens besproken met de accountmanagers van Nevobo om de data in context te plaatsen. Zij kennen de verenigingen en konden verklaringen geven voor de toe- of afname van het aantal jeugdleden bij de verenigingen, zoals een fusie of een accommodatie in een groei- of krimpgebied. Daarnaast hebben de accountmanagers contactgegevens van de sleutelfiguren binnen de verenigingen. Op basis van de analyse van de database van Nevobo en de gesprekken met de accountmanagers zijn vier verenigingen geselecteerd, waarvan twee met de meest opvallende toename van aantal jeugdleden en twee verenigingen met de meest opvallende afname in het aantal jeugdleden over de afgelopen vijf jaar. Een voorwaarde voor selectie van deze verenigingen was dat de toe- of afname niet te verklaren was door de accountmanagers door factoren zoals een fusie of een accommodatie in een groei- of krimpgebied. Deze voorwaarde is gesteld omdat dit onderzoek ook als doel heeft om advies uit te brengen aan Nevobo. Factoren waar Nevobo geen invloed op heeft zijn zoveel mogelijk uitgesloten.

Nevobo heeft in januari 2019 een enquête uitgezet onder leden die in de afgelopen drie jaar hun lidmaatschap hebben opgezegd. Hierin is gevraagd naar hun motieven voor het uitstromen bij Nevobo. De ruwe data van de uitkomst van deze enquête werd ook geanalyseerd. In de enquête zijn gesloten vragen gesteld. De antwoorden van de enquête zijn voor de doelgroep jeugd meegenomen in de topiclist voor de interviews, zodat onderliggende ideeën en gedachten konden worden uitgediept. Bij de geselecteerde verenigingen zijn (waar mogelijk) ook beleidsstukken geanalyseerd voorafgaand aan de interviews, zodat hierop kon worden doorgevraagd.

Voorafgaand aan de data-analyse is bepaald dat er interviews afgenomen zouden worden bij verenigingen die 10 tot en met 12 jeugdteams hebben. Er is gekozen voor verenigingen die niet te

groot zijn (meer dan 12 jeugdteams), omdat deze verenigingen niet representatief zijn voor de meeste volleybalverenigingen in Nederland. Verenigingen met minder dan 10 jeugdteams hebben niet of nauwelijks te maken met prestatie en selectie, omdat ze te weinig leden hebben om selectie- en breedteteams te formeren. Verenigingen met 10 tot en met 12 jeugdteams werden daarom het meest geschikt bevonden voor interviews over de verhouding tussen plezier en prestatie en wat de gevolgen zijn van deze betekenisgeving voor het handelen binnen de vereniging. Binnen de criteria 10 tot en met 12 teams is er gekozen voor verenigingen met de hoogste toe- en afname van het aantal jeugdleden dat niet te verklaren is door de accountmanagers van Nevobo door bijvoorbeeld een fusie of een accommodatie in een groei- of krimpgebied. Door verenigingen met de meest extreme cijfers van toe- en afname te selecteren werd de kans groter dat er verschillen en overeenkomsten aan de oppervlakte kwamen. Dit is meer betrouwbaar dan als er was gekozen voor gemiddelde verenigingen en maakt het beter mogelijk om algemene uitspraken te doen over wat er speelt bij volleybalverenigingen. Door de extremen te kiezen werd de kans kleiner dat de toe- of afname met een toevalligheid te maken had, en groter dat de toe- of afname samenhangt met de betekenissen die binnen een vereniging worden gegeven aan prestatie.

Er is gekozen om per vereniging interviews af te nemen met zowel volwassenen die invloed hebben op het organiseren van de vereniging als jeugdleden die te maken krijgen met de organisatie van de vereniging. De volwassenen werden geïnterviewd, omdat zij kennis hebben over het beleid, hoe dit tot stand is gekomen en om van hen te vernemen wat zij hiervan vinden. Met jeugdleden is gesproken omdat zij te maken krijgen met de uitvoering van het beleid en om te horen hoe zij dit ervaren.

In figuur 3 is schematisch weergegeven hoe het kwalitatieve gedeelte van dit onderzoek eruit zag.

Figuur 3: Schematische weergave kwalitatieve dataverzameling

4.1.2 Kwalitatief onderzoek

De kwantitatieve data hebben tot een selectie van geschikte verenigingen geleid. Daarnaast werden een aantal aspecten van de kwantitatieve data meegenomen in de topiclist voor de interviews. Het onderzoek richt zich met name op discourses die betrekking hebben op prestaties en plezier, hoe in de sport betekenis wordt gegeven aan deze begrippen, hoe deze zich tot elkaar verhouden en wat de gevolgen hiervan zijn. Dit was niet uit de kwantitatieve data te halen, dus was het relevant en noodzakelijk om middels kwalitatieve data onderliggende betekenissen boven tafel te krijgen. De kwalitatieve data werd verzameld middels semigestructureerde interviews. De interviews werden semigestructureerd middels het gebruik van de literatuur en factoren die naar voren kwamen uit de data-analyse. De literatuurstudie richtte zich met name op motivaties van jongeren om wel of niet te sporten en/of lid te zijn van een sportvereniging, mechanismen waardoor jongeren zich buitengesloten kunnen voelen en autonomie van jongeren binnen de sportvereniging.

Binnen de verenigingen werden individuele interviews afgenomen met volwassenen en werd de jeugd bevraagd in focusgroepen. De jeugdspelers werden in groepen (focusgroepen) geïnterviewd om discussies op gang te brengen. De focusgroepen bestonden uit kinderen tussen de 12 en 18 jaar, zowel jongens als meisjes en zowel selectie als niet-selectieteams. De volgende tabel geeft een verdeling weer van de kinderen met wie de interviews zijn afgenomen:

Niveau →	Selectieteam		Niet-selectieteam		Totaal
Geslacht →	M	V	M	V	43
Leeftijd ↓					
12 jaar	2	4	3	3	12
13 jaar	2	3	2	3	10
14 jaar	1	2		1	4
15 jaar		5	1		6
16 jaar	2	1		2	5
17 jaar	1	3	1	1	6
Totaal jongens	15		Totaal meisjes	28	
Totaal selectie	26		Totaal niet-selectie	17	

Figuur 4: overzicht van respondenten focusgroepen

4.2 Data-analyse

Alle interviews zijn opgenomen en vervolgens getranscribeerd. De transcripties van de interviews zijn in Nvivo geplaatst en gecodeerd. De data werd open en axiaal gecodeerd. Open codering vond plaats door per interview bepaalde (terugkerende) elementen uit te lichten in een code (Blair, 2015). De codes zijn niet van tevoren door de onderzoeker vastgesteld en op de stukken tekst geplakt, maar andersom. De uitspraken van de respondenten die bijdroegen aan een antwoord op de onderzoeksvraag leidden tot codes. Na de open codering zijn de data axiaal gecodeerd. Dit betekende dat de codes zijn gekoppeld aan categorieën en subcategorieën om ze te ordenen en ter uitleg van bepaalde terugkerende thema's (Strauss & Corbin, 1998). In dit onderzoek ben ik tijdens het coderen vooral op zoek gegaan naar betekenissen die werden gegeven aan prestatie en plezier en wat de gevolgen hiervan zijn voor het handelen binnen verenigingen. De fasen in codering hebben ertoe geleid dat er een selectie van relevantie uitspraken kon worden gemaakt en dat deze uitspraken met elkaar vergeleken konden worden.

4.3 Rol van de onderzoeker

Bij het uitvoeren van kwalitatief onderzoek is de onderzoeker zelf ook een meetinstrument, omdat de onderzoeker vanuit eigen ervaring en kennis invloed heeft op het verzamelen en interpreteren van de data (Boeije, 2009). Ik heb als masterstudent bestuur- en organisatiewetenschap aan de Universiteit Utrecht geleerd dat ik als onderzoeker zelf een meetinstrument ben en ik ben me hier tijdens het onderzoek bewust van geweest. Met dit in mijn achterhoofd probeerde ik me er continue bewust van te zijn dat ik invloed kon uitoefenen, respondenten kon sturen en dat ik resultaten vanuit mijn eigen kennis en ervaring interpreteerde. Ik volleybal bijna twintig jaar en geef meer dan tien jaar zelf training aan kinderen en jeugd. Ik heb dus vanuit mijn lidmaatschap bij de vereniging veel kennis en ervaring met de sport, processen en handelingen binnen volleybalverenigingen en als trainer met volleyballende jeugd. Het voordeel voor dit onderzoek was dat ik vanuit deze kennis en ervaring goed in staat was om de theorie naar de praktijk van volleybalverenigingen te vertalen. Een nadeel hiervan was dat ik antwoorden van respondenten te snel beoordeelde als waarheid en hierdoor niet altijd doorvroeg. Om dit te ondervangen heb ik mijn eerste interview uitgetypt voordat ik aan de volgende interviews begon. Door het lezen van mijn eerste interview werd ik me bewust van de invloed van mijn volleybalervaring. Om zoveel mogelijk te voorkomen dat ik niet doorvroeg, heb ik op mijn topiclist het woord 'doorvragen' geschreven. Hierdoor werd ik er continue aan herinnerd dat ik moest doorvragen, in plaats van reageren vanuit eigen ervaring. Dit was met name belangrijk omdat ik zelf alleen in selectieteams heb gespeeld waarbij de focus altijd op prestatie lag. Dit betekende dus ook dat ik geen ervaring heb met het niet behoren tot een selectieteam. Bij de interviews die ik afnam was ik me er bewust van dat zowel de breedtetteams als de selectieteams die ik interviewde andere betekenissen

konden geven aan prestatie en plezier dan ik tijdens mijn jeugd deed. Mijn beeld was altijd dat breedteteams minder prestatief zijn, en dit vooroordeel heb ik bewust losgelaten tijdens de interviews.

Daarnaast heb ik vanuit mijn ervaring als jeugdtrainer geleerd hoe ik het beste kan communiceren met jongeren. Dit helpt tijdens de focusgroepen met de jeugdspelers. Alle interviews zijn afgenomen bij de volleybalvereniging, dus voor alle respondenten een vertrouwde omgeving. Door het afnemen van de interviews in een vertrouwde omgeving en door mijn taalgebruik aan de doelgroep aan te passen hoopte ik zoveel mogelijk interactie te stimuleren, waarbij ik de respondenten zoveel mogelijk aan het woord liet. Door me bewust te zijn van mijn invloed in het onderzoek en technieken heb toegepast om dit zoveel mogelijk te ondervangen heb ik vooral voordelen uit mijn eigen volleybalervaring kunnen halen.

4.4 Validiteit en betrouwbaarheid

Dit onderzoek heeft niet als doel om te generaliseren, maar om de onderliggende ideeën en gedachten die consequenties hebben voor het handelen zo rijk mogelijk te beschrijven, zodat onderzoeksresultaten op dit onderwerp in een andere context beter beoordeeld kunnen worden. De validiteit van een onderzoek gaat erom of een onderzoeker meet wat er daadwerkelijk beoogd wordt te meten en of de resultaten op de juiste wijze zijn verkregen (Noble & Smith, 2015). De topiclijsten die zijn gebruikt voor de interviews zijn gebaseerd op bestaande literatuur en op gegevens uit de database van Nevobo. De topiclijsten steunden dus op een brede wetenschappelijke context en zijn daarnaast vertaald naar de specifieke context van volleybalverenigingen. Dit droeg bij aan het stellen van relevante en passende vragen aan de respondenten.

Betrouwbaarheid in een onderzoek betekent dat bij herhaald uitvoeren het onderzoek dezelfde resultaten kan voortbrengen (Noble & Smith, 2015). Ook gaat dit om de generaliseerbaarheid van het onderzoek. De resultaten van de kwantitatieve data zijn wel generaliseerbaar, want de database van Nevobo en het uitstroomonderzoek bevatten gegevens van volleybalverenigingen in heel Nederland. De hoofdvraag van dit onderzoek gaat echter om betekenisgeving en heeft niet als doel om te generaliseren. Dit onderzoek heeft als doel om inzicht te verkrijgen in de betekenissen die worden gegeven aan prestatiecultuur en hoe die zich verhouden tot ledenbehoud of ledenverloop. De gebruikte methode van een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve dataverzameling is hiermee passend. De methode die is gebruikt is zorgvuldig gekozen en afgewogen. Door verenigingen te selecteren met de meest extreme toe- of afname van het aantal jeugdleden werd de kans kleiner dat dit met een toevalligheid te maken had, en groter dat de toe- of afname samenhangt met de betekenissen die binnen een vereniging worden gegeven aan prestatie. Hiermee werd de betrouwbaarheid van het onderzoek vergroot.

4.5 Datamanagement

Vanaf 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) ingegaan. Deze verordening zorgt ervoor dat in de hele EU dezelfde privacywetgeving geldt. Hierdoor zijn de rechten van mensen op privacy uitgebreid en ligt er een grotere verantwoordelijkheid bij organisaties. In dit onderzoek is rekening gehouden met de AVG. Alle gegevens zijn anoniem verwerkt, er is niet te achterhalen van wie uitspraken afkomstig zijn. Voordat er interviews werden afgenomen bij jeugdspelers is toestemming gevraagd aan ouders, omdat het gaat om minderjarigen. De brief die naar ouders is verzonden staat in bijlage 3. In deze brief werd ook uitgelegd waar de interviews voor dienden en wat de rol van de respondenten was. De interviews werden met toestemming van respondenten opgenomen. De opnames werden getranscribeerd zonder namen van personen, verenigingen of steden, zodat niet achterhaald kan worden van wie de uitspraak komt. Na die transcriptie zijn de opnames direct verwijderd.

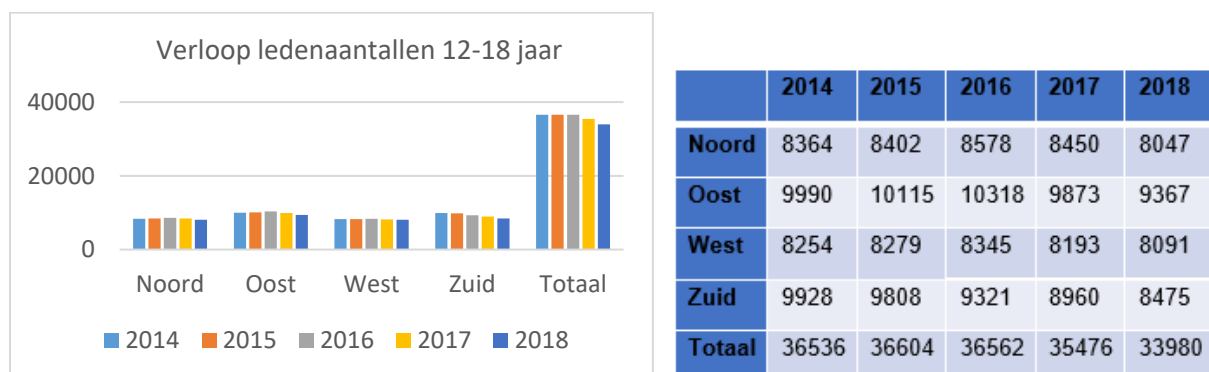
5. Resultaten en analyse

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek beschreven en direct geanalyseerd. Er is gekozen om de resultaten en analyse samen te voegen om overzicht te houden, omdat uit dit onderzoek meerdere thema's aan bod komen. Het gaat om zowel de resultaten van de data-analyse van de database van Nevobo als de uitkomsten van de interviews die bij verenigingen zijn afgenomen.

Allereerst worden de ontwikkelingen van de afgelopen vijf jaar in lidmaatschappen van jeugd bij Nederlandse volleybalverenigingen weergegeven. De kwantitatieve data heeft tot een selectie van geschikte verenigingen geleid. Na de beschrijving van de resultaten uit de kwantitatieve data worden de resultaten van de interviews met respondenten bij de geselecteerde verenigingen weergegeven.

5.1 Ontwikkelingen in lidmaatschappen

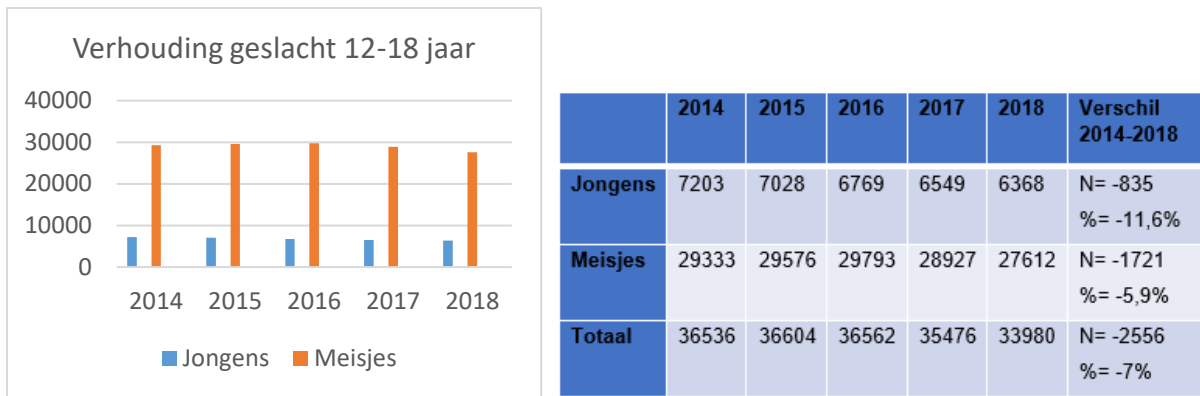
De ruwe data van Nevobo van de afgelopen vijf jaar zijn geanalyseerd om inzicht te krijgen in de ontwikkelingen van lidmaatschappen van jeugd. Enerzijds is deze data gebruikt om verenigingen te selecteren, anderzijds is deze data geanalyseerd om Nevobo inzicht te verschaffen in de ontwikkelingen die spelen, zodat zij hun ondersteuningsstrategie hierop kunnen afstemmen. De data zijn geanalyseerd op landelijk, regionaal en op verenigingsniveau. Nevobo is onderverdeeld in vier regio's; Noord, Oost, West en Zuid. De verenigingen zijn geografisch ingedeeld in deze regio's en de regio's hebben ieder één of twee accountmanagers die aanspreekpunt zijn voor de verenigingen. Door de accountmanagers inzicht te verschaffen in de data tot op verenigingsniveau, kunnen zij proactief contact opnemen met verenigingen waar het goed gaat of juist met verenigingen die extra aandacht verdienen omdat het niet goed gaat.

Figuur 5: Verloop ledenaantallen jeugd 2014-2018 landelijk en regionaal

In bovenstaande tabel is zichtbaar dat het aantal jeugdleden vanaf 2015 landelijk gezien afneemt. Ook is zichtbaar dat de afname jaarlijks groter wordt. Deze afname is het grootst en al langer zichtbaar in regio Zuid. In de regio's Noord, Oost en West was nog tot 2016 een groei zichtbaar in het aantal jeugdleden.

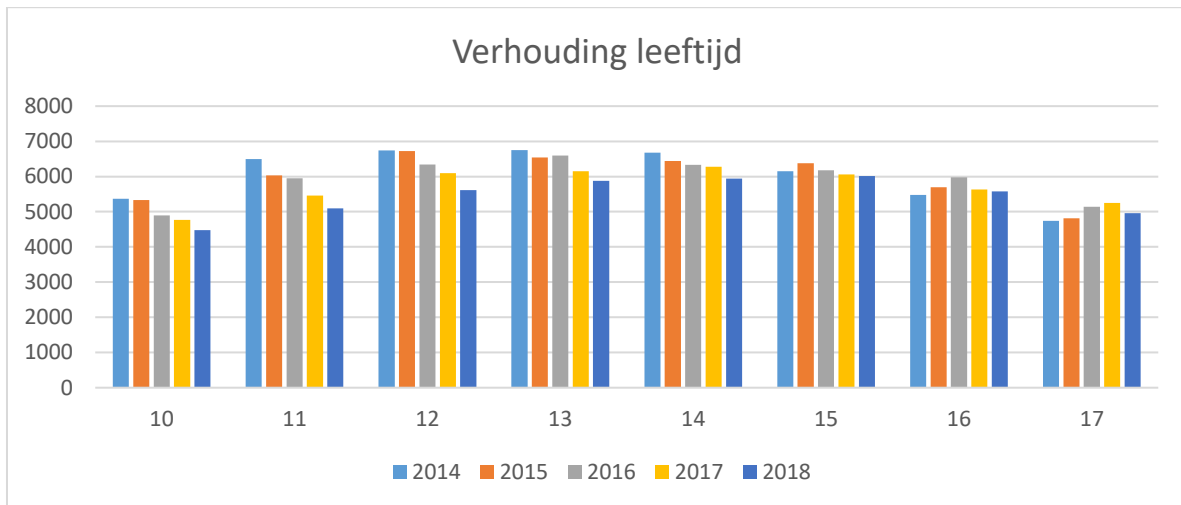
Om meer te kunnen zeggen over de ontwikkeling in jeugdleden was het interessant om andere factoren uit te filteren, namelijk geslacht en leeftijd. De ontwikkelingen waarbij gekeken werd naar geslacht zijn zichtbaar in onderstaande tabel en grafiek.

Figuur 6: Verhouding geslacht jeugd 12-18 jaar landelijk

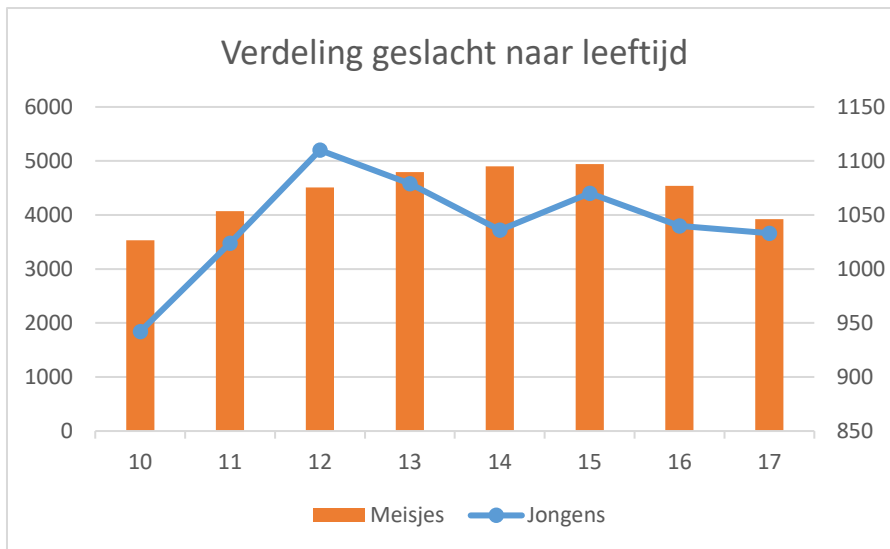
In bovenstaand figuur is het eerste wat opvalt het grote verschil tussen aantallen jongens en meisjes. Volleybal is een sport met ongeveer vijf keer zoveel meisjes als jongens. In 2014 en 2015 was er nog een groei zichtbaar in het aantal volleyballende meisjes. Het aantal volleyballende jongens daalt al minstens vijf jaar. Het aantal volleyballende meisjes neemt sinds 2016 af. Wat wel opvallend is, is dat er ieder jaar ongeveer 200 jongens minder volleyballen. Bij meisjes is de daling in het aantal leden later begonnen, maar wel extremer: bij de laatste twee peilingen waren er jaarlijks bijna 900 meisjes minder lid.

Naast dat het interessant is om naar de verhouding jongens/meisjes te kijken, is het ook interessant om te kijken naar de verhouding in leeftijd. Er is gekozen om hier ook 10 en 11-jarigen mee te nemen in de analyse, omdat dat laat zien dat het ledental in deze leeftijdscategorie sneller afneemt dan bij oudere jeugdleden.

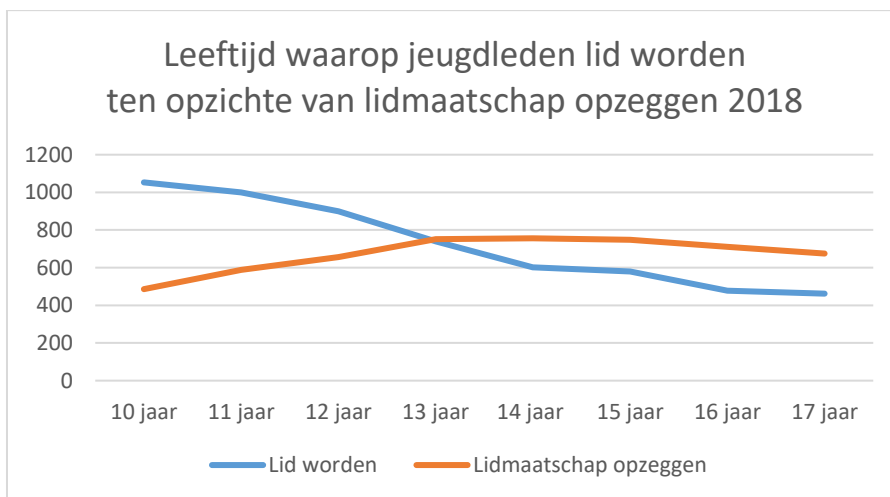
Figuur 7: Verhouding leeftijd 10-18 jaar

In bovenstaande grafiek is zichtbaar dat er steeds minder kinderen volleyballen. Daarnaast is zichtbaar dat er bij de jongste jeugd (10-14 jaar) sprake is van een daling en bij de oudste jeugd van een stijging in de afgelopen jaren. Als de trend van de jongste jeugd doorzet naar de oudere jeugd, dan komt er nog een grotere daling in het aantal jeugdleden aan de komende jaren.

Figuur 8: Verdeling geslacht naar leeftijd

In figuur 8 staat op de linker Y as het aantal meisjes dat volleybalt weergegeven. Op de rechter Y-as staat het aantal volleyballende jongens weergegeven. Wat direct opvalt in bovenstaand figuur is het enorme verschil in de verhouding tussen jongens en meisjes. Er zijn veel meer meisjes die volleyballen. Er zit ook een verschil in de leeftijd waarop de meeste jongens volleyballen en waarop de meeste meisjes volleyballen. Het aantal jongens dat volleybalt is het grootst op 12-jarige leeftijd. Bij meisjes zit de piek op 14 en 15-jarige leeftijd. De grafiek laat ook zien dat jongens vooral vanaf 12 jaar stoppen met volleyballen en meisjes vanaf 15 jaar. Aangezien in de vorige grafiek zichtbaar werd dat er een daling zit in de jongste jeugd, is het interessant om op basis van deze gegevens te berekenen hoe de trend de komende jaren kan doorzetten.

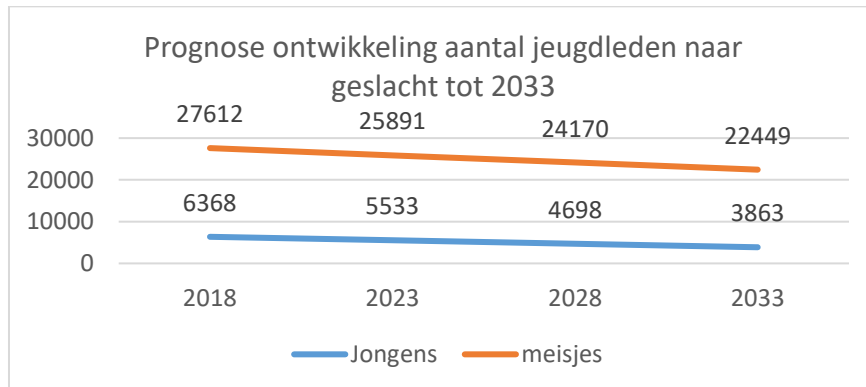
Figuur 9: Lid worden en lidmaatschap opzeggen naar leeftijd

Figuur laat zien dat tot 13 jaar de uitstroom nog kan worden opgevangen met de toestroom. Na 13 jaar is de uitstroom hoger dan de toestroom en zijn er dus steeds minder jeugdleden. Bovenstaande figuur laat cijfers zien van 2018. Er is ook gekeken hoe de toestroom van leden was over de afgelopen vijf jaar. Deze aantallen zijn weergegeven in de tabel op de volgende pagina.

	2014	2015	2016	2017	2018
Nieuwe leden 10-18 jaar	7026	6848	7007	6455	5814

Figuur 10: Aantal nieuwe leden over de afgelopen vijf jaar

Uit de cijfers in figuur 10 kan worden opgemaakt dat in ieder geval in 2014, 2015 en 2016 de toestroom van nieuwe leden redelijk stabiel was. Vanaf 2016 is er een flinke terugloop zichtbaar in het aantal nieuwe jeugdleden. Er kan niet worden voorspeld of de toestroom van jongeren weer aantrekt, maar op basis van het gemiddeld aantal nieuwe leden over de afgelopen vijf jaar kon wel een berekening worden gemaakt om een voorspelling te wagen voor de komende jaren. Onderstaande grafiek geeft weer hoe het aantal jeugdleden de komende vijftien jaren kan ontwikkelen als de trend voortzet zoals de afgelopen vijf jaar.

Figuur 11: Prognose aantal jeugdleden

De grafiek geeft een ontwikkeling weer die Nevobo zal verontrusten. Bij zowel jongens als meisjes vindt een terugloop in ledenaantallen plaats. Met name bij de jongens betekent dit dat verenigingen in de toekomst nog meer moeite krijgen om jongensteams te vormen, omdat dit minimaal zes spelers vereist. Op dit moment spelen meisjes vaak mee met jongens, omdat verenigingen geen groep van minimaal zes jongens kunnen vormen.

De analyse van de ledencijfers roept vragen op over de oorzaak van de terugloop. Vanwege de recente discussies over de effecten van de prestatiecultuur op ledenverloop is uitgediept of de prestatiecultuur een relatie heeft met de terugloop van jeugdleden.

5.2 Prestatiecultuur

Uit de literatuur komt naar voren dat jongeren stoppen met sport als er te veel focus op prestatie ligt en een gebrek aan plezier. Ook kan prestatie juist voor plezier zorgen. De prestatiecultuur en de verhouding met plezier werd tijdens de interviews met name zichtbaar in drie aspecten, namelijk: teamindelingen, doelstellingen en vereniging- en teamsfeer. Deze aspecten worden hierna besproken en er wordt onderscheid gemaakt in hoe deze aspecten door subgroepen worden ervaren en/of vorm krijgen. Deze subgroepen zijn samengesteld op basis van de meest opvallende uitkomsten die bijdragen aan het beantwoorden van de hoofd- en deelvragen. De subgroepen die met elkaar vergeleken worden, zijn: volwassenen/jeugd, selectie/niet-selectie, jongens/meisjes en jongste jeugd/oudere jeugd. De omschrijving van de resultaten wordt ondersteund met uitspraken van respondenten. Om duidelijk te maken van welke subgroep de uitspraak afkomstig is, worden er codes gekoppeld aan de uitspraken. Hieronder wordt de betekenis van de codes uitgelegd:

De code bestaat uit:

- Nummer van de vereniging: 1, 2, 3 of 4
- Of het gaat om een volwassene (V) of kind (K), waarbij de code bij volwassenen hierna ophoudt.
- Of het kind in een selectieteam (S) zit of in een niet-selectieteam (N)
- Of het gaat om een jongen (J) of meisje (M)

De code 1KSJ is dus een code voor een jongen van vereniging 1 die in een selectieteam speelt.

5.2.1 Prestatiecultuur en teamindelingen

Volwassenen vs. jeugd

Er is een continue spanning tussen indelen op basis van vriendschap of op basis van niveau. Jeugdspelers willen zo hoog mogelijk spelen samen met vrienden of vriendinnen, maar dit kan niet altijd. Als het niet lukt om deze aspecten te combineren in een team hakken volwassenen binnen de vereniging de knoop door. Uiteindelijk gebeurt dit vooral op basis van niveau, omdat jeugdcommissies en/of technische commissies van mening zijn dat jeugd vooral plezier heeft als ze met jeugd van hetzelfde niveau spelen. In eerste instantie wordt ingedeeld op niveau en er wordt daarnaast wel rekening gehouden met sociaal-emotionele ontwikkeling en vrienden/vriendinnen.

Als jeugd het gevoel heeft niet goed te zijn ingedeeld op basis van niveau dan gaat dit ten koste van het plezier. Het lijkt er vooral om te gaan dat ze het gevoel hebben door het team belemmerd te worden in de doelstellingen die zij voor ogen hebben zoals kampioen worden.

“En ik eigenlijk dit jaar voor het eerst pas gehad dat ik in een leuk team zit, want de jaren hiervoor had ik altijd dat ik echt in een slecht team zat en dat ik altijd verloor en dat ik maar één keer kampioen ben geworden en dat was in de mini's.” (1ksm)

Veel jeugdleden gaven aan dat ze ontevreden zijn over de manier waarop teams worden ingedeeld. Jeugdleden gaven aan dat ze zich niet gezien voelden door degenen die de teamindelingen maken. Bij drie van de vier verenigingen gaven jeugdcommissies aan een persoonlijke aanpak te hebben. Bij één vereniging, een vereniging met een dalend aantal jeugdleden, voelden de jeugdleden zich niet gezien door de volwassenen binnen de vereniging. Dat blijkt uit verschillende uitspraken.

“Ja, maar dat is ook wel een beetje hoe het hier geregeld wordt, want ik vind sowieso dat het hier niet allemaal goed geregeld is. En dan denk ik ook: hoeveel van die mensen van de TC hebben ons nou zien spelen, ze hebben ons één keer gezien en daar kan je gewoon niet op beslissen.” (3ksm)

“Ik heb wel eens gedacht: als ik nog een keer een kutteam krijg om het zo maar te zeggen dan ga ik wel stoppen. Als de mensen dan ook nog niet leuk zijn dan ga je zelf ook gewoon met niveau naar beneden.” (4ksm)

Bovenstaande uitspraken illustreren hoe jeugd te maken krijgt met machtsrelaties van de jeugdcommissie en/of technische commissie binnen verenigingen. Uit de eerste uitspraak wordt vooral zichtbaar dat kinderen zich letterlijk niet gezien voelen. In de tweede uitspraak zitten meerdere elementen. Een 'kutteam krijgen' zegt iets over je moeten schikken naar iets wat je niet leuk vindt. Je wordt ergens ingedeeld zonder daar zelf in te kunnen kiezen. Met 'kutteam' werd in deze context een team bedoeld dat dit meisje zichzelf qua niveau beter vond dan de rest van het team. 'En als de mensen dan ook nog niet leuk zijn' gaat enerzijds over het sociale aspect. Anderzijds koppelt zij leuke mensen hier ook aan haar eigen niveau. Als ze bij minder leuke mensen wordt ingedeeld is ze bang dat dit ten koste gaat van haar eigen niveau en dat wil ze niet. Uit deze uitspraken komt naar voren dat jeugdleden het gevoel hebben dat ze, zonder dat iemand goed naar hun kijkt, worden ingedeeld, waarbij ze zelf niet de macht hebben om invloed te hebben in die teamindeling. Ondanks deze machtsrelatie werd door jongeren vooral benoemd dat ze zich meer gezien willen voelen door personen die de teamindelingen maken. Ze hoeven niet meer invloed in de teamindelingen, maar vinden vooral dat het oneerlijk is op de wijze waarop het nu gebeurt.

Met de teamindelingen gaven alle verenigingen aan jeugd in te delen op basis van niveau. Waar er twijfel bestond over het niveau van de kinderen werd wel gekeken naar motivatie en sociaal-emotionele ontwikkeling. Alle verenigingen zetten jaarlijks een vragenlijst uit om te peilen wat de wensen zijn van de jeugdleden. Op basis van meningen van trainers over het niveau, de motivatie, de sociale ontwikkeling en de wensen van de jeugd werden teams ingedeeld. Niveau is voor verenigingen de eerste basis voor de teamindeling.

“Ja, dat is denk ik ook als je in een team zit wat een beetje gelijkwaardig niveau is, dat je ook een beetje uitgedaagd wordt om te presteren, dat dat ook je plezier verhoogt. Dat is een feit. Als je met allemaal kinderen speelt wat niet jouw niveau is, of dat nou te hoog is of te laag is, dat demotiveert ontzettend. Dus het is de kunst om de juiste club bij elkaar te zetten.” (1v)

Alle verenigingen gaven aan veel jeugdleden kwijt te raken op het moment dat ze de overstap naar de senioren maken. Dit werd zowel door volwassenen als door jeugd aangegeven. Dit heeft met name te maken met dat jeugdleden alleen of met twee dan bij bestaande seniorenteams moet invoegen. De verenigingen denken jeugdleden te kunnen behouden door hele jeugdteams in de 1^e klasse te kunnen inschrijven in plaats van op het laagste niveau te laten instromen. Het voorstel van de verenigingen is om jeugdteams, en niet alleen de kampioen van de hoofdklasse A, mee te laten doen aan de P/D voor de 2^e, 1^e of promotieklasse.

“Ik denk vooral als mensen in een team komen van meiden naar dames en dat dat dan zo is als je als enige eruit wordt gezet dat dat dan echt niet goed is voor je plezier.” (2ksm)

“Dat is gewoon een probleem, daar verlies je op. Had je hetzelfde team in de 2^e of 1^e klasse gezet dan hadden ze gewoon goed meegedaan. En dat is een nadeel, je kan een talentvol jeugdteam uit de A niet inschrijven in de 2^e of 1^e klasse. Want die ruimte is er niet. Je moet dan naar de 4^e klasse. [...] Dat zijn dingen waar het naar mijn idee in schort. En dan zie je dat je de jeugd vanuit de senioren ook de kans gaat geven op een hoger niveau, en nu moet je een andere keuze (individuele jeugdspelers doorschuiven of een ander seniorenteam naar beneden plaatsen) maken.” (1v)

Verenigingen houden wel rekening met wensen van jeugdleden, maar hopen zelf ook talenten te produceren en de seniorenteams naar een hoger niveau te tillen. Zo moet er binnen verenigingen bij de teamindelingen continu een afweging gemaakt worden tussen niveau en vrienden of vriendinnen.

“Het enige jammere is dat we twee hele grote talenten hadden staan en die hadden we liever in dames 1 of dames 2 gehad, maar die willen dan omdat ze weten dat dat jeugdige team er is daar ga ik in spelen, en dat was dan eigenlijk net niet de bedoeling. Want we willen wel die grote talenten eigenlijk op hun niveau laten spelen.” (1v)

Het jeugdcommissielid dat bovenstaand citaat uitsprak noemde vervolgens dat wel met de meiden in gesprek werd gegaan of ze zeker weten dat ze niet hoger willen spelen. Na een jaar spelen zijn ze nogmaals met de betreffende meiden in gesprek gegaan, en toen gaven de speelsters toch aan dat ze liever op een niveau spelen dat bij hen past:

“Ja, je gaat dan met hun overleggen, en uiteindelijk geven ze zelf aan van we willen dat niet, wat wij jammer vinden, want wij denken dat ze vele malen meer leren dan nu en volgend jaar gaan ze dan wel naar dames 1, want ze hebben dan gezien dat het niveau gewoon te laag is. Dus dat ze dat niet leuk vinden.” (1v)

Hieruit blijkt dat jeugd zelf ook de afweging tussen niveau en met vrienden/vriendinnen spelen moeilijk vindt. De betreffende jeugd koos eerst voor vriendschap en een jaar later voor niveau. Wat belangrijk is om op te merken is dat de JC/TC in gesprek ging met de betreffende speelsters, dat zij een keuze kregen voorgelegd en dat de keuze van de jeugdspelsters werd geaccepteerd.

Wat opvallend was, was dat bij de verenigingen met een daling in het aantal jeugdleden trainers een prominente rol speelden in de teamindelingen. Trainers werden hier ingezet als technisch kader. Bij de verenigingen met een stijging van het aantal jeugdleden werden trainers ook gepeild voor de teamindeling, maar was ook duidelijk bij de jeugd dat de trainers alleen advies geven en dat de teamindelingen door andere personen werden gemaakt.

De meeste jeugdleden geven aan gewoon graag bij elkaar te willen blijven. Ze vinden het dan ook niet eerlijk als er één iemand uit hun vertrouwde team in een ander team wordt geplaatst. Ook in de overgang naar de senioren geven veel jeugd aan dat dat een reden zou kunnen zijn om te stoppen, omdat ze dan als team uit elkaar vallen.

Jongens vs. meisjes

Binnen sport worden speelcategorieën, zoals A, B en C gekoppeld aan leeftijd. Bij volleybal is dit ook zo, maar jongere volleyballers werden vaak op basis van niveau vervroegd naar een hogere leeftijdscategorie of zelfs naar de senioren doorgeschoven. Dat is nu nog steeds zo bij veel verenigingen. Soms spelen 13-jarigen al mee in de seniorencompetitie. Het was interessant dat tijdens

de interviews naar voren kwam dat dit verschillend werd ervaren door jongens en door meisjes. Meisjes vinden het niet fijn om groot leeftijdsverschil binnen het team te hebben, omdat ze al snel vinden dat je het dan niet over dezelfde onderwerpen kan hebben. Voor jongens is het belangrijker dat teamgenoten, ongeacht leeftijd, mee kunnen komen met het niveau.

“Dus ik vind het wel goed dat ze de besten in de 1 doen, maar soms heb je ook hele jonge die best wel goed zijn en dan vind ik het ook wel gewoon omdat ze best wel jong zijn dat je ze gewoon op hun eigen niveau moet laten en niet telkens omhoog zetten want dat is voor hun niet leuk en soms voor het team zelf ook niet.” (1ksm)

Interviewer: *“Wat vinden jullie van dat leeftijdsverschil?”*

Respondent: *“Ja dat gaat eigenlijk best wel goed. Ze zijn iets kleiner, maar kunnen wel gewoon goed volleyballen dus ja.” (4ksj)*

Als de uitspraken van deze jeugdleden worden gekoppeld aan de uitspraak van de jeugdcommissie over de talent willen laten doorstromen naar het 1^e of 2^e, dan is een terechte vraag of deze uiting van de prestatiecultuur effect heeft op het plezier van jeugdspelers. Als wordt gekeken naar de uitspraken van de respondenten dan heeft het waarschijnlijk wel een negatief effect op het plezier van meisjes, maar niet direct op het plezier van jongens.

Selectie vs. niet-selectie

Binnen de teamindelingen kwam de prestatiecultuur terug in de trainers die gekoppeld worden aan bepaalde teams. De beste trainers worden vaak op de hoogste teams gezet. Deze teams worden door de verenigingen ook omschreven als meer prestatiegerichte teams.

“Dat er op de eerstelijns teams toch wel echt goede trainers op zitten. Die wel echt, niet dat de anderen slecht trainen, maar meer denk ik toch prestatiegericht trainen. En dat zie je ook bij de B1, daar wordt echt het meeste op geïnvesteerd en dat is nu ook de trainer van dames 1, die wordt nu ook trainer van b1 om echt de jeugd zo te voeden dat die gaan doorstromen naar dames 1.” (1v)

De meeste verenigingen hebben moeite om trainers te vinden. Bij drie van de vier verenigingen, waarvan er twee een stijgend aantal jeugdleden hadden, hadden alle teams een trainer. Bij één vereniging met een stijgend aantal jeugdleden hadden alle teams ook geschoolde trainers. Zowel jeugd als jeugdcommissie gaven het belang aan van goede trainers. Goede trainers zouden ervoor zorgen dat de jeugd beter wordt. Bij de volwassenen die ik heb gesproken is de koppeling met de prestatiecultuur met name zichtbaar in de teamindeling en dat de beste trainers op de hoogste teams worden gezet.

Er is gesproken met zowel selectie, als met niet-selectieteams. Een meisje dat niet in de selectie speelt zei het volgende over de trainers:

“Ik vind ook dat juist betere trainers bij mc3 of rond dat ding moeten, want hun moeten zeg maar nog dingen leren, belangrijke dingen zoals hoog spelen en blokken enzo. En hoe hoger de teams, die hebben dat al geleerd.” (1knm)

Zij ziet dat nu de betere trainers op de hoogste teams staan en vindt de faciliteiten die selectieteams krijgen niet eerlijk. Daarnaast is hier ook uit op te maken dat er wordt geloofd dat een trainer een belangrijke rol speelt in hoe goed iemand wordt. Jeugd vestigt hoop op trainers om beter te worden en op een zo hoog mogelijk niveau te sporten.

Naast het belang van trainers, is het voor kinderen ook belangrijk dat ze weten op basis waarvan teams worden ingedeeld. Bij één van de verenigingen, een vereniging met een toename van het aantal jeugdleden, werden selectietrainingen gehouden. Jeugdleden én ouders werden bevraagd over hun wensen voorafgaand aan deze selectietraining en er werd duidelijk gemaakt op basis waarvan beslissingen worden gemaakt met betrekking tot teamindelingen.

“Ja ik vind het wel prima, zoals die selectietrainingen. Dat ze dan kijken naar het niveau, maar ze kijken ook wel vooral of je een team leuk vindt.” (2ksj)

5.2.2 Prestatiecultuur en doelstellingen

Bij jeugd blijkt de prestatiecultuur met name uit het standaard antwoord op de vraag wat volleybal leuk maakt: winnen en kampioen worden. Na winnen worden vooral een leuk team en beter worden genoemd als factoren die bijdragen aan plezier in volleybal. Hier is een rode draad zichtbaar tussen de verschillende doelgroepen. Dit geldt namelijk voor alle leeftijden, jongens, meisjes, selectie- en niet-selectieteams en ook volwassenen en jeugd denken hier hetzelfde over. Er zijn dus verschillende soorten doelen. Doelen die direct meetbaar en zichtbaar zijn in prestaties, maar er zijn ook minder meetbare doelen die gerelateerd zijn aan ontwikkeling.

Jeugdleden noemen ook vaak dat ze het leuk vinden om doelen te behalen. Deze doelen worden door de trainers, of gezamenlijk opgesteld. Hier ligt een belangrijke rol voor de trainer, omdat deze passende doelen moet opstellen met het team.

“Het doel van de eerste helft was eigenlijk als team het systeem aanleren en toen zijn we derde geworden en toen was de tweede helft wel echt het doel om kampioen te worden. Om wel die wedstrijden te gaan winnen. Want als het dan wel goed gaat dat is wel fijn. Dan kun je een wedstrijd verliezen, maar als dat systeem dan gewoon lekker loopt dan vinden wij dat niet zo erg.” (4ksj)

Presteren zit in deze uitspraak vooral in het behalen van doelen. Doelen die door of met trainers worden opgesteld. Uit meerdere uitspraken van jeugdleden blijkt dat ze het belangrijk vinden dat trainers hen positief stimuleren om doelen te halen. De meeste doelstellingen gingen om het winnen van wedstrijden of kampioen worden. Bij bovenstaande uitspraak was het doel om het systeem te leren en dan wordt het door deze jongens niet erg gevonden om te verliezen, omdat ze wel hun doel hebben behaald. Dit doel was opgesteld door een trainer. Bij een andere vereniging mochten jeugdleden zelf hun doelen bepalen. In de volgende quote geeft één van de spelers van de vereniging daar uitleg over. Deze jongen vond het leuk dat hij zelf zijn doelen mocht bepalen.

“Ja we moesten dan 1 t/m 10 volgens mij, en dan was het bijvoorbeeld hoe goed vind jij dat jij kan passen? En dan kan je bijvoorbeeld een 6, en dan staat daarna, Wat is je doel? Welk cijfer wil je dan hebben? En vervolgens hadden we een gesprek met de coach, met de trainer die dat had gezien en daarmee gingen we dan bespreken wat je dit jaar wil verbeteren en hoe je dat wil doen.” (2ksj)

Toch kwam uit de meeste interviews terug dat doelstellingen gekoppeld waren aan winst of kampioen worden. Er wordt vaak vanuit gegaan dat niet-selectieteams minder prestatiegericht zijn. De respondenten in dit onderzoek gaven allemaal aan winnen en niveau belangrijk en leuk te vinden. Bij het maken van beleidskeuzes mag dus niet zonder meer worden aangenomen dat niet-selectieteams minder prestatiegericht zijn. Aangezien de prestatiecultuur gevolgen heeft voor het handelen, moet worden voorkomen dat niet-selectieteams de dupe worden van privileges die vaak aan selectieteams worden toebedeeld. Onderstaande uitspraak is hier een voorbeeld van. Een meisje uit een niet-selectieteam dat aangeeft dat ze het leukst aan volleybal vindt om samen met haar team wedstrijden te winnen.

“Dat het een teamsport is, dus je bent niet alleen, maar gaat samen met elkaar voor een bepaald doel, dus samen winnen.” (3knm)

5.2.3 Prestatiecultuur en vereniging- en teamsfeer

Jeugd vs. volwassenen

Naast dat een trainer in staat moet zijn om passende doelstellingen te stellen, is de sfeer voor veel jeugdspelers van groot belang. Deze sfeer ontstaat vanuit de vereniging en het team. Het gaat duidelijk niet alleen om het team. Veel jeugd geeft aan dat ze plezier beleven aan het contact met andere teams binnen de vereniging en verschillende contacten die zij in de kantine van de vereniging opdoen. Binnen het team is het met name belangrijk dat de sfeer positief is. Deze positiviteit dient zowel vanuit de trainer, als vanuit teamgenoten te komen. Het belang van een positieve trainer blijkt uit de volgende uitspraak.

“Onze trainer doet juist heel veel negatieve dingen van doe dat beter. Toen haar ouders ons gingen trainen zeiden ze dit ging goed en toen bleven ze doorgaan en als je alleen maar negatieve dingen doet dan worden we daar ook niet blij van. Als je positief doet, van ik doe dit goed alleen dan nog heel iets beter.” (1knm)

In dit geval waren de speelsters blijer met ouders die geen verstand hebben van volleybal en positief zijn dan met een trainer die wel verstand heeft van volleybal maar negatief is. En die positiviteit blijkt niet alleen belangrijk te zijn bij een trainer, maar ook met teamgenoten of trainingsgroepen. Op de positiviteit binnen trainingsgroepen kom ik terug onder het kopje ‘selectie vs. niet-selectie’.

Naast de sfeer binnen het team, vinden jeugdspelers het ook belangrijk dat de sfeer binnen de vereniging goed is en dat men elkaar kent.

“Want ze kennen ons ook bijvoorbeeld helemaal niet, dus ze weten ook niet wat wij graag willen en hoe wij in elkaar zitten. Eigenlijk zouden ze dat moeten doen, maar dat is wel lastig, want we zijn een grote vereniging, eigenlijk zou je gewoon per team één keer langs de trainingen moeten van wat willen jullie. En dan komen we ook weer terug bij die activiteiten, als die er vaker zouden zijn, want ik weet niet eens wie er in die commissie zit.” (4knm)

De jeugdcommissies van drie van de vier verenigingen vonden het ook belangrijk dat kinderen bij de vereniging meer dan alleen hun team kennen. Dit stimuleren ze door ook buiten volleybal activiteiten te organiseren.

“Ja, zorgen dat er ook wat leuke dingen worden georganiseerd. Een vereniging levendig houden denk ik. Niet alleen maar statisch volleyballen, maar ook meer ernaast” (1v)

Selectie- vs niet-selectie

Jeugdspelers geven aan graag met kinderen van hun eigen niveau te sporten en vinden het ook leuk om op een zo hoog mogelijk niveau te sporten. Dat ze mogen meetrainen is leuk, maar dan alleen als er een positieve sfeer is. Als deze positieve sfeer er niet is gaat dit ten koste van het plezier.

“Ja, en samen trainen gaat niet echt goed, want [naam] mag best wel eens meetrainen met een ander team en ik en nog een ander meisje dus wij gingen naar de training en alle kinderen gingen ons helemaal boos aankijken als je wat fout deed en ging helemaal boos doen als je wat fout deed. Dat was niet zo heel leuk zeg maar.” (1knm)

Een positieve sfeer wordt hier leuker gevonden dan het mogen meetrainen met een hoger team. Een ander meisje binnen dezelfde vereniging reageerde op bovenstaande uitspraak en had juist een positieve ervaring met meetrainen bij een hoger team. Deze ervaring was positief, omdat het team waar zij meetrainde positief en serieus was.

“En ik ging meetrainen met de C1 en daar vond ik het juist veel leuker dan hier, want daar gingen ze veel serieuzer. En als het zeg maar fout ging dan zeiden ze gewoon jammer, maakt niet uit, volgende keer moet je zeg maar iets beter zo doen en misschien gaat het dan beter. En dan word je misschien steeds beter.” (1knm)

Bovenstaande uitspraken zijn van jeugdspelsters uit niet-selectieteams. Eén van hen had een positieve ervaring met meedoen met een hoger team, de ander had een negatieve ervaring. Vanuit het oogpunt van een selectiespeler kan hier weer anders naar gekeken worden:

“Ja, in een ander team komen is niet leuk, maar vooral als ze minder goed zijn dan jij. Want toen kwam er een keer iemand meetrainen en met de wedstrijden, maar die was echt wel minder en daardoor hadden we verloren. Dat was echt wel minder leuk.” (2ksj)

Uit bovenstaande quote blijkt wel dat het niveau van een jeugdspeler uit een ander team belangrijk is. Als het niveau van die persoon lager ligt gaat dit ten koste van het plezier van het team, als hierdoor de prestatie van het team in gevaar komt. Uit deze quote blijkt ook dat een negatieve sfeer voort kan komen uit verliezen.

Een positieve sfeer komt volgens jeugdleden voort uit de motivatie van teamgenoten. Als er binnen een team verschillen zijn in de motivatie en hoe serieus er getraind wordt dan leidt dit volgens de respondenten tot irritaties en een negatieve sfeer. Dit geldt voor alle leeftijden.

“Het is natuurlijk ook gewoon een teamsport dus het team is ook wel echt heel belangrijk. Als je niet met mensen kan dan kan dat nog wel tussendoor, maar als het echt niet fanatiek of als er negatieve energie zit dan, ik hoorde bijvoorbeeld ook van een ander team van de helft wilde graag wedstrijden spelen en trainen en de rest zegde allemaal af.” (3knj)

Ook dit (prestatie) is weer gekoppeld aan een negatieve sfeer. Hier is sprake van een wisselwerking: als je wilt wordt het leuker, maar als je het leuker hebt dan win je ook makkelijker. Dat wordt omschreven in de volgende conversatie:

Interviewer: *“En waarom dan kampioen worden?”*

Respondent: *“Nouja, gewoon samen gaan voor de eerste plek. Voor de winst, dat is toch wel het leukste.”*

Interviewer: *“En waarom is winst is toch wel het leukste?”*

Respondent: *“Ja, want als je alleen maar verliest is ook niet leuk.”*

Interviewer: *“Ja? Denken jullie dat je een minder leuk seizoen hebt als je alles verliest?”*

Respondent: *“Als je alles verliest wel ja, als je elke wedstrijd 4-0 verliest. Ja ik denk dat je dan best wel snel chagrijnig op elkaar wordt. Nouja, je hoeft niet alles te winnen, maar als je gewoon af en toe wilt en makkelijk mee kan draaien in de competitie dat het dan wel leuker wordt.” (2ksj)*

Ook bij een andere vereniging werd de sfeer gekoppeld aan presteren in het kader van het winnen van wedstrijden:

“Ik denk dat als er een betere sfeer is dat iedereen ook wel beter speelt dan als er de hele tijd op elkaar wordt gezeurd. Dus ik denk zeker dat dat wel meespeelt in de resultaten. Als je ziet dat we 4-0 hebben gewonnen dan is er meestal ook wel een goede sfeer geweest.” (1knm)

Jongens vs. meisjes

Meisjes gaven vooral aan dat het binnen het team leuker is als iedereen met dezelfde motivatie traint, en dit betekent dan vooral dat iedereen serieus traint. Voor jongens is tussendoor lol maken juist ook heel belangrijk. Bij één van de verenigingen met een dalend aantal jeugdleden gaf een jongen aan dat het belangrijk is om een juiste balans te hebben tussen prestatie en plezier.

“Ik denk wel dat het gewoon belangrijk is dat de sfeer goed is. Het moet wel gewoon gezellig blijven, ook al ga je wel voor de winst, je moet wel serieus trainen, maar er moet altijd wel een lolletje tussendoor kunnen. Als dat niet kan dan, als het zo serieus is dan is het ook niet leuk, want je bent hier wel gewoon voor je plezier.” (3ksj)

5.2.4 Het verschil tussen verenigingen met een stijging of daling in het aantal jeugdleden

Er zijn interviews afgenomen bij vier verenigingen, waarvan twee met een groeiend aantal jeugdleden en twee met een dalend aantal jeugdleden. De grootste verschillen zaten in de wijze waarop de teamindelingen tot stand komen en de activiteiten die buiten het volleybal om worden georganiseerd. Bij de verenigingen met een daling in het aantal jeugdleden werden jeugdleden minder betrokken bij de teamindeling. Bij de twee verenigingen met een daling van het aantal jeugdleden gaven de TC's aan de jeugd te kennen en op basis daarvan in te delen. Een aantal jeugdleden gaf echter aan niet te weten hoe de teamindeling tot stand komt. Bij verenigingen met een stijging in het aantal jeugdleden werd vooral de verenigingscultuur en sfeer als opvallend ervaren. Er werd direct duidelijk dat het bij deze verenigingen om meer gaat dan volleyballen. De sfeer binnen het team en de vereniging werd als erg positief beschouwd. In de tabel op de volgende pagina heb ik een samenvatting van de uitspraken van respondenten gekoppeld aan prestatie, macht, plezier en participatie. Op basis hiervan kunnen conclusies worden getrokken over hoe de verenigingen aan de hand van het model van Coakley getypeerd worden. De conclusies die op basis van deze typering worden getrokken, worden in het hoofdstuk 'conclusie en discussie' beschreven.

	Groeiend ledental		Dalend ledental	
	Vereniging 1	Vereniging 2	Vereniging 3	Vereniging 4
Prestatie	<ul style="list-style-type: none"> - Jeugdleden gaan voor winst - Trainers stellen prestatiedoelen gericht op winst - Jeugdleden hebben het idee dat de beste trainers op de hoogste teams staan 	<ul style="list-style-type: none"> - Jeugdleden gaan voor winst - Jeugdleden vinden dat meeste aandacht naar eerste teams gaat - Selectie-trainingen 	<ul style="list-style-type: none"> - Talenten-trainingen - Jeugdteams krijgen kan ranja in de kantine als ze een wedstrijd winnen - Beste trainers op hoogste teams 	<ul style="list-style-type: none"> - Veel verschil in hoogste en lagere teams, ook in aandacht - Jeugdleden hebben het idee dat de beste trainers op de hoogste teams staan
Macht	<ul style="list-style-type: none"> - Trainers stellen doelen op - Proberen geen verschillen in kapitaal/privileges selectie en niet-selectie 	<ul style="list-style-type: none"> - Niet-selectieteams vinden dat ze niet eerlijk worden ingedeeld - Jeugdleden worden betrokken bij teamindeling 	<ul style="list-style-type: none"> - Trainers zijn TC en geven input over teamindelingen, jeugdleden worden niet bevraagd 	<ul style="list-style-type: none"> - Jeugdleden weten niet wie teamindeling maakt - Jeugdleden worden niet betrokken bij teamindelingen
Plezier	<ul style="list-style-type: none"> - Veel activiteiten - Jeugdteams worden met trainingen zo ingedeeld dat ze elkaar tegenkomen. - Jeugdteams worden zo veel mogelijk bij elkaar gehouden voor vriendschappen 	<ul style="list-style-type: none"> - Veel activiteiten - Kampen van jong tot oud - Feesten in de kantine - Open vereniging, ons kent ons 	<ul style="list-style-type: none"> - Jeugdleden krijgen kan ranja in de kantine (na wedstrijd winnen) - Jeugdleden organiseren zelf activiteiten - Clubfeesten 	<ul style="list-style-type: none"> - Weinig activiteiten buiten volleybal - Teams kennen elkaar nauwelijks. - (Jeugd)leden blijven niet in kantine hangen
Participatie	<ul style="list-style-type: none"> - Alle trainers komen gezamenlijk bij elkaar voor teamindelingen - Trainers voeren gesprekken met jeugdleden over wensen m.b.t. teamindeling - Jeugdleden vullen enquête in 	<ul style="list-style-type: none"> - Doelen worden gezamenlijk opgesteld - Jeugdleden vullen enquête in - Jeugdleden worden op de hoogte gebracht van processen - Jeugdleden en ouders worden uitgenodigd voor gesprek bij ontevredenheid 	<ul style="list-style-type: none"> - Er wordt vanuit gegaan dat trainers de kinderen kennen en weten wat ze willen (jeugdleden zien dit niet), trainers reageren op concept-teamindeling van TC 	<ul style="list-style-type: none"> - Jeugdleden voelen zich niet betrokken bij besluitvoering en weinig verbonden met vereniging. - Doelen worden door trainers opgesteld

Figuur 12: Tabel met ordening resultaten op prestatie, macht, plezier en participatie per vereniging

6. Conclusie en discussie

Het doel van dit onderzoek was om betekenissen die worden gegeven aan de prestatiecultuur binnen volleybalverenigingen in beeld te krijgen, aan het licht te brengen wat de organisatorische implicaties hiervan zijn en of er een relatie is tussen de prestatiecultuur en het behoud van jongeren.

De onderzoeksvraag luidde: Hoe verschillen verenigingen met een groeiend aantal jeugdleden van verenigingen met een dalend aantal jeugdleden in de betekenissen die zij geven aan de prestatiecultuur en de gevolgen hiervan?

De deelvragen die centraal stonden in dit onderzoek waren:

- Welke ontwikkelingen zijn zichtbaar bij jeugdleden van Nevobo over de afgelopen vijf jaar op basis van de database van Nevobo?
- Welke betekenissen geven (1) volleyballende jongeren en (2) volwassenen die betrokken zijn bij jeugdbeleid binnen een vereniging aan prestatie?
- Hoe komt prestatiecultuur binnen een vereniging tot uiting?
- Welke ideeën hebben jongeren over het jeugdbeleid ten aanzien van prestatie en wat vinden zij van de rol van volwassenen in het opstellen en de uitvoering van dit beleid?
- Welke variabelen binnen de prestatiecultuur zijn van invloed op ledenbehoud en hoe kunnen deze variabelen vervolgens worden ingezet voor het behoud van jeugdleden?

Allereerst wordt antwoord gegeven op de deelvragen en daarna kom ik terug op de hoofdvraag.

6.1 Ontwikkelingen jeugdleden

Uit de analyse van de database van Nevobo zijn meerdere ontwikkelingen naar voren gekomen. De meest opvallende en prangende ontwikkeling is dat het aantal jeugdleden, zowel jongens als meisjes, daalt. Daarnaast is zichtbaar geworden dat er nog een sterkere daling verwacht kan worden op basis van de ontwikkeling onder de 10 en 11-jarigen in de laatste vijf jaar. Met name voor jongens is er urgentie om actie te ondernemen, omdat verenigingen zo weinig jongens overhouden dat ze geen complete teams meer kunnen vormen. Dit betekent voor Nevobo dat zowel behoud als werving van nieuwe leden aandacht verdienen.

De data van Nevobo is met name ook relevant geweest voor het selecteren van verenigingen met een stijging van het aantal jeugdleden en verenigingen met een daling van het aantal jeugdleden. Bij de verenigingen met de meest extreme daling of stijging zijn interviews afgenomen om verschillen te vergroten.

6.2 Prestatiecultuur en betekenisgeving

Uit de literatuur is met name naar voren gekomen dat de prestatiecultuur nadelen met zich meebrengt, omdat het veel stress oplevert voor kinderen en omdat het ten koste kan gaan van het plezier (Vickers & Kouzmin, 2001). Uit de resultaten van dit onderzoek komt naar voren dat de prestatiecultuur juist ook voor veel plezier zorgt. Prestatie betekent voor jeugdleden: samen sporten met jeugd van vergelijkbaar niveau, winnen, serieus trainen en beter worden. Prestatie is voor jeugdleden dus niet altijd hetzelfde als winnen, maar gaat ook om ontwikkeling. De negatieve effecten van de prestatiecultuur zijn volgens bijvoorbeeld Vickers & Kouzmin (2001) dat het ongezond is voor kinderen in mentaal opzicht, maar ook fysiek. Als de vereniging een eenzijdig accent legt op presteren dan gaat dat ten koste van het ervaren plezier, met als mogelijk gevolg dat jeugdleden overbelast raken, sport niet meer leuk vinden en stoppen met sporten. De resultaten uit dit onderzoek brengen naar voren dat kinderen veel plezier beleven aan het leveren van prestaties. Uit de literatuur is gebleken dat plezier juist een motief is om te blijven sporten (Frelief & Jansen, 2007; Allender, Cowburn, en Foster, 2006; Keegan et al, 2009); prestatie en plezier staan dus niet per se haaks op elkaar. Jeugdleden geven als voornaamste reden om te stoppen aan dat ze stoppen als zij niet in een leuk team worden ingedeeld. Dit 'leuk' heeft met name te maken met een positieve sfeer in het team, binding met de vereniging en teamgenoten met een vergelijkbaar niveau. De meeste kinderen willen serieus trainen en het gaat ten koste van het plezier als ze worden ingedeeld bij kinderen die minder serieus zijn.

Betekeningen die volwassenen toekennen aan prestatiecultuur komen vooral tot uiting bij teamindelingen en gaan vooral om sporten in een team van vergelijkbaar niveau, zo veel mogelijk trainen en beter worden. Voor jeugdleden zijn teamindelingen bepalend voor het plezier dat zij beleven, en juist op dit aspect hebben zij niet of nauwelijks invloed. Hier komen machtsverhoudingen binnen een vereniging tot uiting. Ook hebben veel jeugdleden niet het gevoel dat teamindelingen altijd eerlijk tot stand komen. Dit gevoel is met name gebaseerd op dat jeugdleden de personen die de teamindelingen maken niet kennen. Transparantie en communicatie over het proces van teamindelingen en bij jeugdleden het gevoel creëren dat ze worden gezien blijkt van groot belang.

6.3 Uitingen van de prestatiecultuur

Er lijkt voor jeugdleden een continue spanning te zijn tussen willen spelen met vrienden/vriendinnen en op hoog niveau willen spelen. JC en TC zijn uiteindelijk de gremia die de knoop doorhakken voor kinderen. In die gremia kiezen volwassenen vooral op basis van niveau. Jeugdleden vinden het vooral belangrijk dat teams worden ingedeeld op basis van de kennis die een TC heeft over wensen van individuen. Als jeugdleden zich niet gezien voelen worden teamindelingen al snel als oneerlijk ervaren. Dit geldt met name voor niet-selectie teams. Met name niet-selectieteams hebben het gevoel dat selectieteams privileges hebben, zoals betere trainers. De wensen van jeugdleden voor de teams waar zij ingedeeld worden zijn vooral dat jeugd zich gezien wil voelen, dat er rekening gehouden wordt met leeftijdsverschillen (met name bij meisjes) en dat er evenveel aandacht is voor selectie- en voor niet selectieteams. Bij dat laatste gaat het er vooral om dat jeugdleden het idee hebben dat de beste trainers gekoppeld worden aan de hoogste teams. De beste trainer is volgens de jeugdleden iemand die het beste nieuwe dingen kan aanleren op individueel- en op teamniveau. Ook zijn jeugdleden bang dat zij zelf in hun niveau achteruit gaan als ze in een niet-selectieteam worden ingedeeld. Dat wordt als niet leuk ervaren.

De prestatiecultuur komt dus sterk naar voren in de teamindelingen, en met name in de indeling op basis van niveau en de associaties die verbonden zijn aan selectie- of niet selectieteams. De prestatiecultuur kan hinderlijk zijn als jeugdleden te vroeg worden doorgeschoven (voor meisjes) of als niet duidelijk wordt gecommuniceerd of niet zichtbaar is wie er betrokken is bij de teamindeling. Dat een prestatiecultuur juist ook zorgt voor behoud van jeugd, blijkt uit de volgende alinea. De prestatiecultuur wordt hier gekoppeld aan doelen.

Er bestaan verschillende soorten doelen. Een aantal uitspraken van jeugdleden zijn gerelateerd aan meetbare prestatiedoelen, zoals wedstrijden winnen. Andere uitspraken gingen vooral om presteren in het kader van doelen behalen die gerelateerd zijn aan ontwikkeling. Tijdens trainingen is de laatste vorm van prestatie relevant voor jeugdleden. Tijdens wedstrijden is hier een spanning aanwezig. Jongeren willen hun doel behalen (bijvoorbeeld een aantal keren in drie keer spelen), maar ook winnen. Om te winnen is het soms makkelijk om dat andere doel (ontwikkelen) even los te laten. Tijdens wedstrijden is het doel voor de jeugdleden vaak om te winnen; verliezen zorgt voor minder plezier. De trainer speelt een belangrijke rol in het opstellen en aanpassen van doelstellingen wanneer dit nodig is.

Vaak wordt ervan uitgegaan dat niet-selectieteams minder prestatief zijn en meer sporten voor de gezelligheid. In dit onderzoek komt juist naar voren dat ook niet-selectieteams veel waarde hechten aan prestaties. Het gaat hier ook om het behalen van doelen en dat is voor niet-selectieteams net zo belangrijk als voor selectieteams. Dit is interessant en relevant, omdat het discours bestaat dat niet-selectieteams minder prestatiegericht zijn en er binnen sportverenigingen ook wordt gehandeld naar dit discours. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in de kwaliteit van trainers en trainingsmogelijkheden.

Jeugdleden vinden het leuk om te winnen, maar wel onder de voorwaarde dat er een positieve sfeer is. Hier wordt de prestatiecultuur dus gekoppeld aan de balans met een positieve sfeer. Jeugdspelers willen niet te veel worden gepusht door trainers en vinden het belangrijk dat trainers positief zijn. Ook de sfeer binnen het team en binnen de vereniging is erg bepalend. Uit verschillende uitspraken over doelstellingen en cultuur en/of sfeer blijkt hoe belangrijk de rol van de trainer is. Als een trainer er bijvoorbeeld voor zorgt dat een team na de training of wedstrijd nog even de kantine in gaat, dan ontstaat er al een sterkere binding met de verenigingscultuur. Jeugdspelers geloven dat als de sfeer goed is, ze ook beter presteren.

6.4 Ideeën van jeugdleden over de rol van volwassenen

De prestatiecultuur komt binnen verenigingen dus vooral tot uiting bij de teamindelingen, doelstellingen en verenigings- en teamsfeer. Bij het indelen van de teams blijkt dat volwassenen zich baseren op prestaties. Ze hakken knopen door op basis van niveau. Jeugdleden vinden het belangrijk om in een team te spelen met sporters van hetzelfde niveau, maar jeugdleden vinden vaak dat er niet goed genoeg gekeken wordt naar hun niveau en ook vinden ze dat er meer gekeken moet worden naar motivatie. De prestatiecultuur komt negatief tot uiting bij de associaties die zijn gekoppeld aan selectie- en niet-selectieteams. Er wordt vanuit gegaan dat niet-selectieteams minder prestatief zijn, terwijl uit dit onderzoek juist naar voren komt dat niet-selectieteams ook veel plezier halen uit prestatiegericht sporten. Hierin zit een discours dat door volwassenen wordt gereproduceerd en is gekoppeld aan macht. Het discours zit namelijk vooral bij volwassenen binnen een vereniging die keuzes maken voor de jeugd. Jeugd heeft hier niet of nauwelijks inspraak en dit zou er indirect voor kunnen zorgen dat ze plezier verliezen en stoppen met sporten.

Meerdere jeugdspelers hebben aangegeven het jeugdbeleid oneerlijk te vinden. Dit idee komt voort uit een eigen ervaring van jongeren dat zij oneerlijk zijn ingedeeld, of ze vonden het oneerlijk dat een teamgenoot in een ander team werd geplaatst. Jeugdspelers geven vaak aan dat ze het liefst als team bij elkaar willen blijven. Als ze elkaar goed kennen geloven ze ook dat dit beter is voor de sfeer en dat ze hierdoor beter kunnen presteren.

Jeugdspelers willen meer betrokken worden bij de uitvoering van het beleid, maar weten ook niet zo goed hoe het wel zou moeten. Ze begrijpen dat het lastig is om ieder individu te spreken. Wel geven ze aan het jammer te vinden dat ze niet altijd weten hoe processen verlopen en wie daarbij betrokken zijn. Communicatie en transparantie blijken hier essentieel. Dit draagt bij aan begrip voor keuzes die worden gemaakt (Boon, 2017). Bovendien kunnen keuzes die door volwassenen worden gemaakt makkelijker verantwoord worden.

6.5 Variabelen die van invloed zijn op ledenbehoud

De prestatiecultuur is met name terug te zien in teamindelingen, doelstellingen en vereniging- en teamsfeer. Door binnen deze drie elementen te sturen kan ledenbehoud positief worden beïnvloed. Daarnaast blijkt uit de wijze waarop de verenigingen in Coakley's modellen kunnen worden geplaatst of de elementen prestatie, participatie, macht en plezier variabelen zijn waarop gestuurd kan worden om leden te behouden. Hoe deze variabelen ledenbehoud kunnen beïnvloeden wordt op de volgende twee pagina's in paragraaf 6.6 uitgebreid besproken.

Er is al beschreven dat teamindelingen het meest bepalend zijn voor het behoud van jeugdleden. Bij teamindelingen is het van belang om jeugdspelers te betrekken bij het proces door ze te informeren en te bevragen. Doelstellingen zijn belangrijk voor jeugdspelers, omdat ze hier hun prestaties aan kunnen meten. Het is belangrijk dat de doelen haalbaar zijn en dat jeugdspelers ergens naartoe kunnen werken. De taak is aan trainers om passende doelstellingen voor het team op te stellen en waar nodig aan te passen. Daarnaast spelen besturen van verenigingen en trainers een belangrijke rol in het creëren van een positieve sfeer binnen verenigingen. Door activiteiten te organiseren wordt het meer dan alleen volleybal, en dat is wat jeugdspelers graag willen: elkaar ontmoeten en vriendschappen opbouwen.

6.6 De verschillen tussen verenigingen ten aanzien van de prestatiecultuur en de gevolgen hiervan

De meest opvallende verschillen tussen de verenigingen met een stijging van het aantal jeugdleden en een daling van het aantal jeugdleden zijn de sfeer en de gezamenlijkheid bij verenigingen met een groeiend aantal jeugdleden. Toen ik bij deze verenigingen binnenkwam viel mij direct op dat de sociale binding met meer dan alleen het team hier groter was. Er was meer reuring in de kantine en er werd duidelijk geïnvesteerd in activiteiten voor de jeugd. Deze verenigingen gaven daarnaast aan dat de groei te maken had met een investering in het werven op basisscholen. Voor dit onderzoek is niet de werving van leden van belang, maar het gaat met name om hoe verenigingen jeugdspelers kunnen behouden.

Verenigingen kunnen worden getypeerd aan de hand van het model van Coakley (2009). Op basis van het overzicht van kenmerken van verenigingen in figuur 12 kunnen de vereniging worden getypeerd binnen het model en kan een empirisch-theoretische uitspraak worden gedaan over hoe verenigingen kunnen sturen op prestatie, plezier, macht en participatie om jeugdleden te behouden. De vier verenigingen worden met elkaar vergeleken en de verenigingen met een stijgend aantal jeugdleden worden vergeleken met verenigingen met een dalend aantal jeugdleden. Op basis van de kwalitatieve data van deze vier verenigingen worden ze binnen het model getypeerd. Er kan dus alleen worden bepaald waar de verenigingen in het model staan ten opzichte van elkaar en waar verenigingen met een groeiend aantal jeugdleden staan ten opzichte van verenigingen met een dalend aantal jeugdleden.

Vereniging 1 is een vereniging met een stijging in het aantal jeugdleden. Deze vereniging is redelijk prestatief. Dit komt tot uiting in de manier waarop teamindelingen tot stand komen, de privileges die gekoppeld zijn aan selectieteams en de doelen die worden gesteld. Bij de teamindelingen vormen de meningen van trainers de grootste basis, maar ook wensen van sporters worden meegenomen. Jeugdspelers van deze vereniging gaven aan niet altijd voldoende te worden meegenomen in de teamindelingen, dus met betrekking tot participatie staat deze vereniging redelijk, maar niet hoog in het model. Binnen de vereniging zijn het vooral de trainers die doelen bepalen. Trainers worden gehoord over de teamindelingen en sommige trainers gaan met jeugdleden in gesprek. Trainers zijn voor de TC de voornaamste bron voor de teamindelingen, terwijl de jeugd niet precies weet hoe en door wie de teamindelingen tot stand komen. Op het gebied van doelstellingen en teamindelingen is er dus sprake van machtsongelijkheid binnen deze vereniging, maar deze is niet extreem. Deze vereniging probeert de verschillen tussen selectie- en niet-selectieteams te beperken door beide categorieën in de hoofdaccommodatie te laten trainen en alle teams de mogelijkheid te bieden om twee keer te trainen. Ook organiseren ze activiteiten om het plezier van jeugd te bevorderen. Binnen Coakley's model staat deze vereniging dus hoog op de as 'plezier'.

Ook vereniging 2 kent een stijging van het aantal jeugdleden. Deze vereniging is ook redelijk prestatief, wat zich ook met name uit in de teamindelingen, selectietrainingen en de doelstellingen. Bij deze vereniging worden jeugdspelers bezocht door de TC en jeugdspelers worden uitgenodigd voor selectietrainingen. Jeugdleden konden hierbij ook hun wensen aangeven. De mate waarin jeugdspelers worden betrokken bij het proces tot teamindelingen maakt dat deze vereniging hoog scoort op participatie. Er is weinig sprake van machtsongelijkheid, omdat er meerdere personen zijn die beslissingen maken op democratische wijze en jeugdspelers worden betrokken bij het proces waarbij de teamindelingen tot stand komen. Ook doelen worden gezamenlijk bepaald. Ook op plezier scoort deze vereniging hoog. Er worden veel activiteiten georganiseerd en jeugdspelers worden gestimuleerd om in de kantine te blijven hangen.

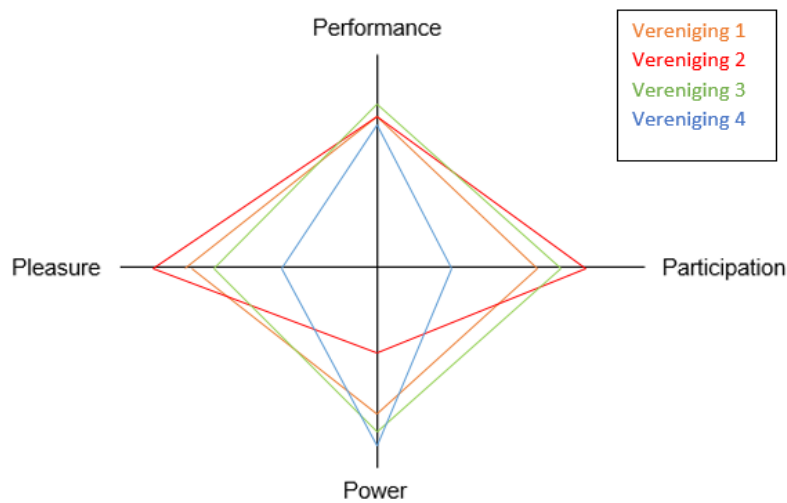
Vereniging 3 was lastig om te beoordelen, omdat de data-analyse over vijf jaar een daling weergeeft, maar er is sinds een jaar een nieuwe JC en TC die een andere aanpak hanteren dan hun voorgangers. Deze vereniging is prestatief. Ze organiseren talenttrainingen voor de beste jeugdspelers. Ook worden de beste trainers op de beste teams gezet. Participatie is moeilijk om te beoordelen, omdat het erop lijkt dat de huidige JC en TC meer doen aan participatie dan hun voorgangers. Op dit moment gebeurt de besluitvorming van teamindelingen democratisch op basis van meningen van trainers, maar de TC gaat ook zelf bij wedstrijden kijken. JC en TC geven aan alle spelers te kennen, en spreken de sporters regelmatig in de sporthal. Jeugdspelers worden echter niet formeel betrokken bij bijvoorbeeld teamindelingen en kunnen niet van tevoren hun wensen kwijt omdat de TC denkt te weten wat de jeugdspelers willen. Meerdere jeugdspelers gaven echter aan niet op de hoogte te zijn van het proces rondom de teamindeling. Binnen deze vereniging worden wel activiteiten georganiseerd die de sfeer ten goede komen. Dit draagt bij aan het plezier dat kinderen beleven.

Vereniging 4 is een vereniging waarbij senioren op hoog niveau spelen en hier willen ze jeugdspelers naartoe trekken. Aan de andere kant merkte ik ook dat de focus met name op de prestaties van de senioren ligt en dat de jeugdafdeling minder aandacht krijgt. JC en TC geven aan de jeugd graag te willen laten presteren, maar in de uitvoering ondersteunen ze hier weinig in. Jeugdspelers worden niet of nauwelijks betrokken bij de teamindelingen. Jeugdspelers wisten niet hoe teamindelingen tot stand kwamen en wie de indeling maakte. Hier was dus weinig sprake van participatie en een hoge mate

van machtsongelijkheid. Ook werden vanuit deze vereniging geen activiteiten georganiseerd en werden jeugdspelers niet gestimuleerd om buiten volleybal om in de sporthal te zijn.

Op basis van bovenstaande kwalitatieve informatie kunnen deze vier verenigingen als volgt worden getypeerd met behulp van het gevisualiseerde theoretische model van Coakley:

Figuur 13: Typering verenigingen op basis van het model van Coakley (2009)

Uit dit model kan worden opgemaakt dat de twee verenigingen met een toename in het aantal jeugdleden zich vooral onderscheiden op een hogere mate van plezier en minder machtsongelijkheid. Ook is zichtbaar dat er bij deze verenigingen een balans is tussen prestatie en plezier, en dat niet één van deze twee componenten sterk verschilt van de ander, zoals zichtbaar is bij de verenigingen met een afname van het aantal jeugdleden. In de gevisualiseerde typering van de verenigingen komt duidelijk naar voren dat vereniging 4 hoog staat op de as van macht en prestatie, en lager staat op de as van plezier en participatie. Bij vereniging 3 zijn geen overduidelijke verschillen zichtbaar ten opzichte van de verenigingen met een toename in het aantal jeugdleden. Dit kan worden verklaard door een wisseling in JC en TC, waardoor beleid nu anders kan worden uitgevoerd dan over de afgelopen vijf jaar is gebeurd.

Prestatie bleek voor jeugdspelers belangrijk te zijn om plezier te beleven aan de sport. De vier verenigingen waar interviews zijn afgenomen zijn allen prestatiegerichte verenigingen. Aangezien bij zowel verenigingen met een toename in het aantal jeugdleden als bij verenigingen met een afname in het aantal jeugdleden de prestatiecultuur ongeveer even sterk aanwezig is, kan dit onderzoek een nuance aanbrenge in de literatuur. In de literatuur wordt de prestatiecultuur binnen de sport, maar ook binnen organisaties, vooral geïdentificeerd. Uit dit onderzoek komt naar voren dat prestatiecultuur geen variabele is die per definitie uitstroom van jeugd veroorzaakt. Wel is opvallend dat bij verenigingen met een afname van het aantal jeugdleden prestatie en plezier niet in balans zijn. De prestatiecultuur hoeft dus geen probleem te zijn, als er ook maar aandacht is voor plezier en jeugdleden niet het gevoel krijgen dat er sprake is van machtsongelijkheid.

Er zijn slechts bij vier verenigingen interviews afgenomen, maar omdat dit de meest extreme gevallen zijn van toename en afname van het aantal jeugdleden kan worden geconcludeerd dat de kans op het behoud van jeugdleden het hoogst is voor een sportvereniging die in het model van Coakley als volgt wordt getypeerd: hoog op prestatie, hoog op plezier (deze moeten in balans zijn), hoog op participatie en laag op macht. Dit is een interessante hypothese voor grootschalig vervolgonderzoek, zowel in volleybal als in andere sporten.

7. Aanbevelingen

Op basis van de plaatsing van de verenigingen in het model van Coakley (2009) kan een aantal aanbevelingen worden geformuleerd om de kans om jeugd te behouden en te vergroten. Prestatie kan een belangrijke factor zijn voor plezier, dat weer zorgt voor behoud van leden. Het is dus mogelijk om de prestatiecultuur in stand te houden én tegelijkertijd jeugdleden te behouden. Daarvoor is het wel van belang dat verenigingsbesturen een visie formuleren op prestatie en hoe daarmee wordt omgegaan. Hier hoort ook een visievorming bij op de verhouding met plezier en waar de vereniging haar bestaansrecht aan ontleent. Er wordt aanbevolen om tijdens het volleyballen ruimte te bieden voor prestatiegerichtheid, maar ook om buiten het volleybal om activiteiten aan te bieden of jeugd naar de kantine te trekken. Hierbij passen bijvoorbeeld het aanstellen van een activiteitencommissie en het stimuleren van het gebruik van de kantine door jeugdleden. Hiermee kom ik meteen op de plezier-as in Coakley's model. Om jeugd te behouden is het belangrijk dat prestatie en plezier met elkaar in verhouding staan en dat een vereniging zich dus inzet om beide aspecten in de verenigingscultuur te betrekken. De factoren sluiten elkaar namelijk niet uit. Jeugdleden vinden vaak keuzes, met name als het gaat om teamindelingen, niet eerlijk. Ze voelen zich niet betrokken en weten niets van het proces. Het is daarom belangrijk om jeugdleden te betrekken bij de keuzes die worden gemaakt en om de jeugd en hun ouders te informeren over procedures.

7.1 Praktische aanbevelingen

De resultaten van dit onderzoek hebben betrekking op verschillende niveaus: Nevobo, verenigingsbesturen, Technische Commissies (TC's) en voor trainers. Aangezien de aanbevelingen op verschillende doelgroepen gericht zijn, worden ze ook op deze manier weergegeven. Er wordt gestart met de personen die het dichtst op de kinderen staan: de trainers. Vervolgens worden er aanbevelingen gedaan aan Technische commissies, besturen en aan Nevobo.

Er wordt aan Nevobo geadviseerd om in de communicatie richting verenigingen (besturen, TC's en trainers) te benadrukken dat het behoud van jeugd met name kan worden bewerkstelligd via het proces rondom teamindelingen en het sturen op de rol van trainers. Dit is niets nieuws voor de meeste verenigingen, maar de personen met kaderfuncties binnen verenigingen hebben hierin concretisering nodig. Dit onderzoek is uitgevoerd bij verenigingen met minimaal tien jeugdteams, en hierdoor zijn de resultaten en aanbevelingen dan ook richtinggevend voor verenigingen van dit kaliber. Verenigingen met minder jeugdteams hebben niet of nauwelijks keuzes in teamindelingen en hierdoor niet te maken met selectiebeleid. De aanbevelingen die betrekking hebben op besturen en trainers kunnen ook door verenigingen met minder jeugdteams worden overgenomen, maar de kanttekening moet wel worden geplaatst dat dit anders kan zijn voor kleinere verenigingen.

Verenigingsbesturen

Aan bestuurders van verenigingen wordt aanbevolen om in te zetten op (1) een positieve sfeer binnen een vereniging en binnen een team. Een bestuur kan een positieve sfeer organiseren door te stimuleren dat er activiteiten worden georganiseerd door budget beschikbaar te stellen en een activiteitencommissie binnen de vereniging te realiseren. Jeugdspelers willen graag meer dan alleen een team binnen de vereniging en op deze manier worden ontmoetingen gefaciliteerd. Om een positieve sfeer binnen teams te stimuleren dienen besturen deze boodschap uit te dragen richting trainers, ouders en spelers. Er wordt aanbevolen om trainers bewust te maken van positieve en negatieve feedback en signalen van negatieve uitspraken tussen teamgenoten. Daarnaast is het raadzaam om een trainer te stimuleren om teamactiviteiten te organiseren.

Ook door (2) beleid op te stellen over meetrainen en meespelen met andere teams wordt ontmoeting tussen verschillende teams gestimuleerd. Ditzelfde effect kan worden bereikt door (3) beleid op zaalindelingen zo te formuleren dat jeugdteams naast elkaar in de sporthal spelen. Zo komen ze elkaar voor- en na trainingen of wedstrijden tegen.

Het blijkt dat trainers een groot aandeel hebben in het plezier dat jeugdspelers beleven aan volleybal. Om deze reden is het belangrijk om (4) trainers scholing aan te bieden. Het meest wenselijk is om een complete scholing vanuit de bond aan te bieden. Als dit niet haalbaar is kunnen de tools voor trainers die op pagina staan beschreven al voor bewustwording zorgen.

Ten slotte is communicatie en transparantie erg belangrijk. Door transparant te zijn over processen en beleid en hier actief over te communiceren wordt voorkomen dat er valse verwachtingen ontstaan en kunnen keuzes die door TC's en trainers worden gemaakt makkelijker worden verantwoord.

Technische Commissies

Jeugdleden geven als reden om te stoppen vaak op dat zij niet blij zijn met hun team. In dit onderzoek zijn de onderliggende redenen bevestigd. Op basis hiervan kunnen handvatten worden geformuleerd die TC's kunnen gebruiken bij het indelen van teams.

Allereerst gaven jeugdspelers vaak aan dat ze te weinig gehoord worden bij met name teamindelingen. Ze weten vaak niet hoe het proces verloopt en wie hierbij betrokken zijn. De eerste aanbeveling is dan ook om (1) duidelijk te communiceren door wie de teamindelingen worden gemaakt en hoe dit proces verloopt. Het is raadzaam om jeugdspelers hier een stem in te geven. Een enquête is hierbij onvoldoende. Bij grote verenigingen is het lastig om alle spelers individueel te spreken, dus moet de TC er op een andere manier voor zorgen dat de jeugd gehoord wordt en zich gehoord voelt. Voorbeelden hiervan zijn door gesprekken met een team aan te gaan in plaats van met individuen of een aanvoerder van een team de wensen van het team te laten overbrengen aan de TC.

Daarnaast gaven jeugdspelers aan graag in teams te spelen met jeugd met een vergelijkbaar niveau. Het is hierbij ook belangrijk dat er binnen een team gedeelde motivaties zijn. Als de één veel serieuzer is dan de ander, dan leidt dat tot ergernissen. Om op deze manier te kunnen indelen is het dus ook belangrijk dat (2) de TC spelers indeelt op niveau en motivatie. Aan de andere kant gaven jeugdspelers aan dat zij graag als team bij elkaar blijven, omdat ze het fijn vinden dat ze elkaar kennen. Waar mogelijk is het dus raadzaam om teams zo veel mogelijk bij elkaar te houden.

Trainers

Iedereen weet hoe belangrijk trainers zijn, maar verenigingen zijn vaak al lang blij als ze voor ieder team een trainer hebben. Het kan dan voorkomen dat er een enthousiaste ouder voor de groep staat, met name bij niet-selectieteams. Deze ouder heeft goede bedoelingen, maar het is de vraag of deze persoon de sporters het gevoel geeft dat ze zich kunnen ontwikkelen, een positieve sfeer creëert en team-overstijgend denkt. Scholing of een instructie voor alle trainers zou enorm helpen. Eén van de verenigingen met een stijging van het aantal jeugdleden zorgt ervoor dat alle trainers geschoold zijn. De scholing wordt betaald door de vereniging en trainers dienen dan minimaal twee seizoenen training te geven. Dit is een mooi voorbeeld, maar financieel gezien niet voor alle verenigingen haalbaar.

Uit dit onderzoek kwam naar voren dat het voor trainers met name belangrijk is om (1) positief te zijn, (2) bewust te zijn van doelen en ze passend maken voor de groep en (3) activiteiten organiseren voor en met het team. Deze elementen zijn belangrijk voor jeugd en vereisen niet direct volleybal-technisch inzicht. Om er toch voor te zorgen dat alle trainers weten hoe ze jeugd technisch kunnen ondersteunen biedt internet tegenwoordig uitkomst. Het is nog wel belangrijk dat Nevobo en/of besturen trainers attenderen op online training-tools. Daarnaast helpt het om de aandachtspunten in figuur 13 te communiceren richting verenigingen.

Positiviteit

- Complimenten geven
- Zo min mogelijk 'boos' worden
- Volgende keer beter
- Nieuwe dingen leren
- Zelfvertrouwen geven
- Aandacht
- Actief en positief coachen

Doelstellingen

- Overleg met het team
- Jeugd werkt graag naar doelen toe:
- Minimaal aantal punten per set
- Winnen
- Kampioen worden
- Techniek
- Systeem
- Bijstellen waar nodig

Team- en verenigingsfeer

- Teamactiviteiten
- 'Hangen' in de kantine
- Voorbeeld geven
- Meer dan een team: stimuleren deelname verenigings-activiteiten

Figuur 13: tips voor trainers

Het is dus voor Nevobo met name belangrijk dat zij verenigingen handvatten geven om beleidskeuzes te maken, op welke wijze om te gaan met teamindelingen en om verenigingen te ondersteunen in het scholen of informeren van trainers.

Nevobo

Het Bondsbestuur en de Bondsraad geven goedkeuring voor de grote lijnen waar Nevobo op inzet. De werkorganisatie geeft hier uitvoering aan. Dit onderzoek sluit aan bij de strategische lijn 'Behoud van volleyballers door de sport positief te ervaren'. Met name vanuit de thema's die hieronder hangen: 'gekwalificeerd technisch kader' en 'omgeving waar je je thuis voelt' kan er een koppeling gemaakt worden met dit onderzoek.

Farrey (2008) pleit ervoor dat alle trainers en coaches een opleiding volgen waarbij aandacht is voor het pedagogische aspect. Wanneer trainers en coaches leren over de ontwikkeling van kinderen kunnen ze de training zo inrichten dat kinderen de ruimte krijgen om creatief en expressief te zijn. Hierdoor kan de georganiseerde sport een grotere bijdrage leveren aan het leren samenwerken, dat kinderen leren om zichzelf uit te drukken en dat kinderen zich breder motorisch ontwikkelen. Financieel gezien is het niet voor alle verenigingen haalbaar om alle trainers te laten scholen. Daarom zou het voor Nevobo interessant zijn om een simpel 'train de trainer' principe uit te brengen richting verenigingen. Bijvoorbeeld een (digitale) flyer, boekje of presentatie die verenigingen aan het begin van het seizoen kunnen uitbrengen aan trainers. Op dit moment weten de meeste verenigingen wel dat er scholingsaanbod is vanuit Nevobo, maar Nevobo doet nog weinig om trainers te prikkelen om deel te nemen. Een samenvatting van uitgangspunten voor trainers kunnen prikkelen om meer te weten te komen over het trainerschap en hiermee deelname aan scholing stimuleren.

De resultaten van dit onderzoek worden in eerste instantie teruggekoppeld naar de verenigingen waar de interviews zijn afgenomen. Daarnaast wordt in samenwerking met Nevobo een factsheet over uitstroom van jeugd gemaakt en er wordt een webinar gemaakt over jeugdvolleybal. Deze worden naar buiten gebracht op het moment dat de competitie van het seizoen 2019-2020 begint.

7.2 Vervolgonderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd bij slechts vier verenigingen met 10-12 jeugdteams. Om een generale inschatting te kunnen maken van hoe een vereniging er in het model van Coakley (2009) uitziet, is er meer data nodig. Het is dus interessant om dit onderzoek op grotere schaal uit te voeren om generale uitspraken te kunnen doen over een ideaaltypische vereniging in het model van Coakley (2009).

Daarnaast is het onderzoeken van de reproductie van de prestatiecultuur interessant voor vervolgonderzoek. Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat een prestatiecultuur juist ook voor plezier zorgt. Uit de literatuur blijkt dat een prestatiecultuur ook negatieve aspecten kent. Waarom zorgt die prestatiecultuur voor plezier? Op welke wijze vindt de reproductie van de prestatiecultuur plaats bij verenigingen en wat is de rol van de TC/JC/het bestuur hierin? Welke rol spelen ouders hierin? Hebben kinderen het gevoel dat coaches en/of ouders minder trots zijn als ze minder goed presteren?

8. Reflectie

In dit hoofdstuk wordt teruggeblikt op het onderzoeksproces en de keuzes die zijn gemaakt.

Voor dit onderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd, namelijk de database van Nevobo en jeugdleden en het jeugdkader van volleybalverenigingen. Vanuit de ruwe data uit de database is zicht verkregen op ontwikkelingen bij Nederlandse volleybalverenigingen. Op grond hiervan konden verenigingen worden geselecteerd met een stijging of daling in het aantal jeugdleden met als doel verschillen te ontdekken. Het gebruik van de ruwe data is van grote toegevoegde waarde geweest, en niet alleen voor dit onderzoek, maar ook voor Nevobo om zicht te krijgen op haar ledenbestand. Ook de accountmanagers van Nevobo kunnen deze data inzetten bij verenigingsbezoeken en bij het selecteren van good practices of juist zichtbaar maken welke verenigingen hulp nodig hebben.

De analyse van de database werd besproken met de accountmanagers. Zij hebben korte lijntjes met verenigingen en hierdoor werd het contact met verenigingen makkelijk en snel gelegd. Het was makkelijker dan verwacht om verenigingen bereid te vinden om mee te werken. Deze verwachting zat erin dat verenigingen draaien op vrijwilligers en de interviews werden afgenomen in een drukke periode. De interviews zijn namelijk afgenomen in de periode waarop de nieuwe teamindelingen tot stand komen. De verenigingen gingen graag in gesprek omdat ze graag advies ontvangen op basis van de uitkomsten van dit onderzoek. Wel gaven de volwassenen die binnen de verenigingen kaderfuncties bekleden inderdaad aan dat april een drukke periode is. Een dergelijk onderzoek had beter eerder in het seizoen kunnen plaatsvinden om vrijwilligers te ontlasten en om de kans te verkleinen dat geschikte verenigingen niet kunnen/willen meewerken.

Wat zowel positieve als negatieve effecten had op dit onderzoek was het feit dat ik als onderzoeker zelf volleybal en training geef aan jeugd. Negatief was dat ik na het eerste interview merkte dat ik tijdens het interview aannames deed. Dit heb ik ondervangen doordat ik hier van tevoren rekening mee heb gehouden en eerst het eerste interview heb uitgetypt en lette op mijn aannames. Hier kon ik in de gesprekken erna rekening mee houden. Ik heb mijn ervaring en kennis over dit onderwerp met name als positief ervaren, omdat ik me hiermee goed kon inleven, begreep waar respondenten over spraken en makkelijker de vertaalstap naar de praktijk kon maken.

Tijdens het uitvoeren van het onderzoek en het schrijven van mijn scriptie werd ik me steeds bewuster van de prestatiecultuur in mijn eigen volleybalvereniging. De jongens die ik training geef (12-14 jaar) zijn kampioen geworden in december, maar zijn niet gepromoveerd naar een hoger niveau. Met machtsverhoudingen in mijn achterhoofd legde ik aan de jongens voor welk(e) doel(en) zij in de tweede helft van het seizoen wilden halen: de focus op wedstrijden winnen en proberen nog een keer kampioen te worden óf een nieuw systeem leren waardoor de mogelijkheid bestaat dat er fouten worden gemaakt en het hierdoor moeilijker wordt om wedstrijden te winnen. Beide hebben te maken met presteren, maar in het ene geval ligt het accent op winnen en in het andere op ontwikkelen. Er werd unaniem gekozen voor het leren van een nieuw systeem, dus ontwikkelen. De jongens probeerden heel hard om volgens het nieuwe systeem te spelen en dit kostte ons inderdaad punten, maar wedstrijden bleven we wel winnen vanwege een goede serve. Eén van de eerste wedstrijden met het nieuwe systeem dreigden we een set te verliezen. Ik stond te coachen en één van de ouders die achter mij op de tribune zat zei tegen mij: 'Nou Kim, ik zou nu toch maar wel iets doen'. Ik heb niet gereageerd op deze opmerking. Uiteindelijk hebben de jongens een nieuw systeem geleerd en ze zijn ook nog eens kampioen geworden. De opmerking van deze ouder heb ik wel in mijn achterhoofd gehouden tijdens de rest van het onderzoek. Wat is de rol van ouders in het reproduceren van de prestatiecultuur? Als ik naar de vereniging kijk waar ik zelf lid van ben, zijn het met name de ouders van kinderen uit selectieteams die actief zijn binnen de vereniging en mede bepalen welke keuzes worden gemaakt. De reproductie van de prestatiecultuur vind ik dan ook een interessant onderwerp voor vervolgonderzoek.

Referenties

- Allender, S., Cowburn, G., & Foster, C. (2006). Understanding participation in sport and physical activity among children and adults: a review of qualitative studies. *Health education research*, 21(6), 826-835.
- Armentrout, S., & Kamphoff, C. (2011). Organizational barriers and factors that contribute to youth hockey attrition. *Journal of Sport Behavior*, 34(2), 121.
- Badura, P., Geckova, A. M., Sigmundova, D., van Dijk, J. P., & Reijneveld, S. A. (2015). When children play, they feel better: organized activity participation and health in adolescents. *BMC public health*, 15(1), 1090.
- Baker, J., & Côté, J. (2006). Shifting training requirements during athlete development: Deliberate practice, deliberate play and other sport involvement in the acquisition of sport expertise. *Essential processes for attaining peak performance*, 1, 92-109.
- Bank, J., Van Buuren, M., Braun, M., & Draaisma, D. (2000). *1900: hoogtij van burgerlijke cultuur*. Sdu Uitgevers.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1993). Transformational leadership and organizational culture. *Public administration quarterly*, 112-121.
- Blair, E. (2015). A reflexive exploration of two qualitative data coding techniques. *Journal of Methods and Measurement in the Social Sciences*, 6(1), 14-29.
- Boessenkool, J. H. (2011). Sportverenigingen: een plaatsbepaling. In J. H. Boessenkool, J. Lucassen, M. Waardenburg, & F. Kemper (Eds.), *Sportverenigingen: tussen tradities en ambities*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Boessenkool, J., Lucassen, J., Waardenburg, M., & Kemper, F. (2011). *Sportverenigingen: tussen tradities en ambities*. Nieuwegein: Arko Sports Media BV.
- Boon, J. (2017). Verantwoording en aansturing : de spanning tussen vertrouwen en prestatiemetingen. *Het tijdschrift voor de politie*, 2(17), 22-25.
- Boonstra, J., & De Caluwe, L. (2006). In Vorst, J. (10-12-2009). Paper: sociaal constructivistisch onderzoekperspectief en Grounded Theory. Geraadpleegd op 12-06-2019, via <http://joopvorst.com/downloads/Vorst%202009%20Sociaal%20%20constructivisme%20en%20Grouned%20Theory%20paper%20BSN.pdf>.
- Bryman, A. (2012). *Social research methods*. Oxford: University Press.
- Cashmore, E. (2010). Not for the fainthearted. In E. Cashmore, *Making sense of sports*. New York: Routledge, 300-330.
- CBS (2018). Bevolking; generatie, geslacht, leeftijd en migratieachtergrond, 1 januari. Geraadpleegd op 04-03-2019, via <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=37325&D1=0&D2=0&D3=a&D4=0&D5=0&#xD6=16,18,20&HDR=T,G3,G4,G5&STB=G2,G1&VW=T>
- Christensen, M. K. (2009). "An eye for talent": Talent identification and the "practical sense" of top-level soccer coaches. *Sociology of Sport Journal*, 26(3), 365-382.
- Chudacoff, H. P. (2007). *Children at play: An American history*. NYU Press.
- Coakley, J. (1992). Burnout among adolescent athletes: A personal failure or social problem?. *Sociology of sport journal*, 9(3), 271-285.
- Coakley, J. (2009). *Sport in Society: Issues and Controversies*. 10th ed. New York: McGraw-Hill.

- Corcoran, S. P., Jennings, J. L., & Beveridge, A. A. (2010, April). Teacher effectiveness on high- and low-stakes tests. *Institute for Research on Poverty Summer Workshop. Madison, WI*. Geraadpleegd op 04-03-2019, via https://files.nyu.edu/sc129/public/papers/corcoran_jennings_beveridge_2011_wkg_teacher_effcts.
- Costa, G. C., Caetano, R., Ferreira, N. N., Junqueira, G., Afonso, J., Costa, R. D., & Mesquita, I. (2011). Determinants of attack tactics in youth male elite volleyball. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 11, 96–104.
- Côté, J. (1999). The influence of the family in the development of talent in sport. *The sport psychologist*, 13(4), 395-417.
- Côté, J., Baker, J., & Abernethy, B. (2007). Practice and play in the development of sport expertise. *Handbook of sport psychology*, 3, 184-202.
- Coté, J., & Hancock, D. J. (2014). Evidence-based policies for youth sport programmes. *International Journal of Sport Policy and Politics* (Vol 8, No. 1), 51-65.
- Cruikshank, A., & Collins, D. (2012). Culture change in elite sport performance teams: Examining and advancing effectiveness in the new era. *Journal of Applied Sport Psychology*, 24(3), 338-355.
- Cushion, C., & Jones, R. L. (2006). Power, discourse, and symbolic violence in professional youth soccer: The case of Albion Football Club. *Sociology of sport journal*, 23(2), 142-161.
- De Hoog (2018). *De KNVB is een radicaal experiment in het jeugdvoetbal gestart*. Geraadpleegd op 17-12-2018, via <https://decorrespondent.nl/8942/de-knvb-is-een-radicaal-experiment-in-het-jeugdvoetbal-begonnen/789651611430-3e2ca97a>.
- De Haan, J. en O. Klumper (red.) (2004). *Jaarboek ict en samenleving. Beleid in praktijk*. Amsterdam: Boom.
- Deetz, S. (1996). Crossroads—Describing differences in approaches to organization science: Rethinking Burrell and Morgan and their legacy. *Organization science*, 7(2), 191-207.
- Donnelly, P. (1996). The local and the global: Globalization in the sociology of sport. *Journal of Sport and Social Issues*, 20(3), 239-257.
- Duina, F. (2010). *Winning: Reflections on an American Obsession*. Princeton: University Press.
- Dunford, R., & Jones, D. (2000). Narrative in strategic change. *Human relations*, 53(9), 1207-1226.
- Elferink-Gemser, M., Visscher, C., Lemmink, K., & Mulder, T. (2004). Relation between multidimensional performance characteristics and level of performance in talented youth field hockey players. *Journal of sports sciences*, 22(11-12), 1053-1063.
- Elkind, D. (2007). *The power of play: Learning what comes naturally*. Da Capo Lifelong Books.
- Frelier M. en Jansen J. (2007). *Wat beweegt kinderen? Een onderzoek naar het sport- en beweggedrag van kinderen*. Den Haag: NICIS Instituut.
- Gabbett, T., & Georgieff, B. (2007). Physiological and anthropometric characteristics of Australian junior national, state, and novice volleyball players. *Journal of strength and Conditioning Research*, 21(3), 902-908.
- García-de-Alcaraz, A., & Marcelino, R. (2017). Influence of match quality on men's volleyball performance at different competition levels. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 17(4), 394-405.
- Gilchrist, P., & Wheaton, B. (2016). Lifestyle and adventure sport among youth.

- Ginsburg, K. R. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. *Pediatrics*, 119(1), 182-191.
- Guetterman, T. C., Fetters, M. D., & Creswell, J. W. (2015). Integrating quantitative and qualitative results in health science mixed methods research through joint displays. *The Annals of Family Medicine*, 13(6), 554-561.
- Hanold, M. T. (2010). Beyond the marathon: (De)construction of female ultrarunning bodies. *Sociology of sport journal*, 27(2), 160-177.
- Haut, J., Prohl, R., & Emrich, E. (2016). Nothing but medals? Attitudes towards the importance of Olympic success. *International review for the sociology of sport*, 51(3), 332-348.
- Heinrich, C. J. (2007). Evidence-based policy and performance management challenges and prospects in two parallel movements. *The American Review of Public Administration*, 37, 255-277.
- Heinrich, C. J., & Marschke, G. (2010). Incentives and their dynamics in public sector performance management systems. *Journal of Policy Analysis and Management*, 29, 183-208.
- Helsen, W. F., Starkes, J. L., & Hodges, N. J. (1998). Team sports and the theory of deliberate practice. *Journal of Sport and Exercise psychology*, 20(1), 12-34.
- Henricks, T. S. (2006). *Play reconsidered: Sociological perspectives on human expression*. University of Illinois Press.
- Holt, N. L. (2008). *Positive youth development through sport*. New York, NY: Routledge.
- Idenburg, P.J. & Van Schaik, M. (2013). *Sociaal Wonen 2030: Over de toekomst van sociale huisvesting in Nederland*. Schiedam, Nederland: Scriptum.
- Imtiaz, F., Hancock, D. J., Vierimaa, M., & Côté, J. (2014). Place of development and dropout in youth ice hockey. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 12(3), 234-244.
- Jacob, B. A. (2005). Accountability, incentives and behavior: The impact of high-stakes testing in the Chicago Public Schools. *Journal of Public Economics*, 89, 761-796.
- Jennings, E. T., & Haist, M. P. (2004). Putting performance measurement in context. In P. W. Ingraham & L. E. Lynn (Eds.), *The art of governance: Analyzing management and administration (173-194)*. Washington, DC: Georgetown University Press.
- Jõesaar, H., Hein, V., & Hagger, M. S. (2012). Youth athletes' perception of autonomy support from the coach, peer motivational climate and intrinsic motivation in sport setting: One-year effects. *Psychology of sport and exercise*, 13(3), 257-262.
- Keegan, R. J., Harwood, C. G., Spray, C. M., & Lavalley, D. E. (2009). A qualitative investigation exploring the motivational climate in early career sports participants: Coach, parent and peer influences on sport motivation. *Psychology of sport and exercise*, 10(3), 361-372.
- Kirk, D., & MacPhail, A. (2003). Social positioning and the construction of a youth sports club. *International review for the sociology of sport*, 38(1), 23-44.
- Kuperus, M., & van der Pijl, K. (2005). *De vereniging op survival: overlevingsstrategieën voor hedendaagse verenigingen*. CIVIQ.
- Law, M. P., Côté, J., & Ericsson, K. A. (2007). Characteristics of expert development in rhythmic gymnastics: A retrospective study. *International journal of sport and exercise psychology*, 5(1), 82-103.
- Lucassen, J., Van Mossel, G., & Wisse, E. (2010). Jeugd: sport, bewegen en onderwijs. In A. Tiessen-Raaphorst, D. Verbeek, J. De Haan, & K. Breedveld, *Sport: een leven lang. Rapportage Sport*

- 2010, 105-124. The Hague/'s Hertogenbosch, Sociaal en Cultureel Planbureau/W.J.H. Mulier Instituut.
- Markula-Denison, P., & Pringle, R. (2007). *Foucault, sport and exercise: Power, knowledge and transforming the self*. Routledge.
- Nevo (n.d.). *Organisatiestructuur*. Geraadpleegd op 20-05-2019, via <https://www.nevo.nl/over-ons/organisatie/organisatiestructuur/>
- Nevo (n.d.). *We want boys!* Geraadpleegd op 10-12-2018, via <https://www.nevo.nl/trainer-coach/jeugd-beach-volleybal/jongensvolleybal/>
- Noble, H., & Smith, J. (2015). Issues of validity and reliability in qualitative research. *Evidence-based nursing*, 18(2), 34-35.
- NOS (2018). *Hockeybond: stop met stressvolle selectietrainingen*. Geraadpleegd op 17-12-2018, via <https://nos.nl/artikel/2234283-hockeybond-stop-met-stressvolle-selectietrainingen-voor-jeugd.html>.
- Piñar, M. I., Cárdenas, D., Alarcón, F., Escobar, R., & Torre, E. (2009). Participation of mini-basketball players during small-sided competitions. *Revista de Psicología del Deporte*, 18(3), 445-449.
- Quested, E., Ntoumanis, N., Viladrich, C., Haug, E., Ommundsen, Y., Van Hove, A. & Duda, J. L. (2013). Intentions to drop-out of youth soccer: A test of the basic needs theory among European youth from five countries. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 11(4), 395-407.
- Rinehart, R. & Grenfell, C. (2002). BMX spaces: children's grass roots' courses and corporate-sponsored tracks, *Sociology of Sport Journal*, 19, 302-314.
- RIVM (2014). Nationaal Kompas Volksgezondheid. Levensverwachting: Zijn er verschillen naar sociaal economische status? Geraadpleegd op 4 maart 2019, via <http://www.nationaalkompas.nl/gezondheid-en-ziekte/sterfte-levensverwachting-en-daly-s/levensverwachting/verschillensocialeconomisch/>
- Robertson, I. (2012). *The winner-effect: how power affects your brain*. London: Bloomsbury Publishing.
- Rosenfeld, A., & Wise, N. (2001). 'What really matters', Playrights, XXIII. *Evolutionary Psychology*, 9, 257-284.
- Rottensteiner, C., Laakso, L., Pihlaja, T., & Kontinen, N. (2013). Personal reasons for withdrawal from team sports and the influence of significant others among youth athletes. *International journal of sports science & coaching*, 8(1), 19-32.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American psychologist*, 55(1), 68.
- Schnabel, P. (2004). Het zestiende Sociaal en Cultureel Rapport kijkt zestien jaar vooruit. In: P. Schnabel (red.), *In het zicht van de toekomst: Sociaal en Cultureel Rapport 2004* (47-90). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Schnabel, P., Bijl, R., & de Hart, J. J. M. (2008). *Sociaal en cultureel rapport*. Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Seippel, Ø. (2006). The meanings of sport: fun, health, beauty or community?. *Sport in Society*, 9(1), 51-70.
- Skiller, E. (2011). The conventions of sport clubs: enabling and constraining the implementation of social goods through sport. *Sport, Education and Society* (16), 2: 241-253.

- Starkes, J. L., Deakin, J. M., Allard, F., Hodges, N. J., & Hayes, A. (1996). Deliberate practice in sports: What is it anyway. *The road to excellence: The acquisition of expert performance in the arts and sciences, sports, and games*, 81-106.
- Strauss, A. & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research, Second edition*. Thousand Oakes, CA: Sage Publications.
- Trajković, N., Krističević, T., & Sporiš, G. (2017). Small-sided games vs. instructional training for improving skill accuracy in young female volleyball players. *Acta Kinesiologica*, 2017(11), 72-76.
- Van Bottenburg, M. (2007) Om de sport verenigd: Instituties in de sportwereld. In: J.W. Duyvendak, K. Gerxhani, O. Velthuis, & C. Bouw (Red.), *Sociale kaart van Nederland. Over maatschappelijke instituties*. Amsterdam: Boom.
- Van Bottenburg, M. (2009). *Op jacht naar goud. Het topsportklimaat in Nederland, 1998-2008*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Van der Poel, H., Hoeijmakers, R., Pulles, I., & Tiesssen-Raaphorst, A. (2018). Rapportage sport 2018.
- Van der Roest, J. W., Vermeulen, J., & Van Bottenburg, M. (2015). Creating sport consumers in Dutch sport policy. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 7(1), 105-121.
- Vickers, M. H., & Kouzmin, A. (2001). 'New managerialism and Australian police organizations: A cautionary research note.' *International Journal of Public Sector Management*, 14(1), 7-26.
- Weick, K.E. (1995). *Sensemaking in Organizations*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Wolff, S. (2003). *Loners: The life path of unusual children*. Routledge.
- Zouridis, S., Bouckaert, G., Van Roy, P., Stroobants, J., Cromptoets, V., Janssen, L., & Peeters, R. (2014). *Politieproductiviteit. Triangulatie voor valide en betrouwbare productiviteitsmeting bij de politie*. Tilburg University – KU Leuven.

Bijlagen

Bijlage 1: Topiclijsten

Topiclist JC en TC

Intro, zelf, anoniem

Doel is om inzicht te krijgen in factoren die behoud van jeugd beïnvloeden.

Bestuur en persoonlijk

Uw relatie met de club

Zelf aan het volleyballen? Op welk niveau?

Kinderen die volleyballen? Op welk niveau?

Beleid

Hoe omschrijven jullie de cultuur binnen de vereniging? Wat vinden jullie hiervan?

De meeste verenigingen hebben een daling in aantal jeugdleden, waar denken jullie dat jullie je in onderscheiden?

Wat doen jullie eraan om te zorgen dat kinderen hier komen volleyballen?

Wat doen jullie eraan om te zorgen dat kinderen hier blijven volleyballen?

Kinderen die stoppen, wat geven zij als reden?

Teamindeling, waar delen jullie op in? Wat is belangrijk om op te letten?

Autonomie jeugd

Als jeugd de teamindeling zou mogen doen, wat zou er dan gebeuren denken jullie?

Hoe nemen jullie wensen van de jeugd mee?

Wat maakt dat kinderen willen blijven volleyballen en bij deze vereniging?

Verwachtingsmanagement?

Welke rol hebben ouders of andere personen?

Verhouding prestatie plezier

Definitie prestatie

Definitie plezier

Hoe prestatief vinden jullie jezelf? Hoe uit zich dat?

Hoe belangrijk vinden jullie het om kampioen te worden?

Hoe uit gezelligheid zich in deze vereniging?

Betrokkenheid. Organiseren jullie dingen buiten de training om?

Hoe vinden jullie de verhouding tussen prestatie en plezier?

Volleybal specifiek

Wat denken jullie dat kinderen leuk en belangrijk vinden in een training en in een wedstrijd?

Scholing trainers, wat leren ze? Vooral technisch of ook spellen?

Wat doen jullie in situaties waar kinderen graag samen willen spelen, maar ze erg qua niveau verschillen?

Als jullie iets zouden mogen veranderen aan de competitie of spelvorm, wat zou dat dan zijn?

Wat kan Nevobo doen?

Heeft u nog dingen waarvan u denkt dat ze belangrijk zijn om mee te nemen in mijn onderzoek?

Wilt u nog iets terugzien van de resultaten van mijn onderzoek?

Als ik achteraf nog vragen heb, mag ik dan nog contact opnemen?

Topiclist focusgroepen jeugd

Persoonlijk

Welke teams?

Waarom volleybal je?

Waarom bij deze vereniging?

Prestatie/plezier volleybal

Wat vind je het leukst aan volleybal?

Het minst leuk?

Wanneer zou je stoppen met volleyballen?

Wat vind je van prestatie? Waarom is winnen leuk?

Schaal prestatie / plezier. Denk je dat te veel prestatie ten koste kan gaan van plezier?

Wie hebben hier invloed op?

Invloeden motivatie

Wat vind je van de manier waarop de teams worden ingedeeld?

Wat vind je belangrijk bij een training?

Wat vind je belangrijk voor een trainer?

Wat vind je belangrijk in een wedstrijd? Hoe belangrijk is kampioen worden?

Wat vind je belangrijk voor een coach?

Doen jullie activiteiten vanuit de vereniging buiten de training om?

Kunnen jullie zelf iets bepalen met de teams, trainingen, wedstrijden of activiteiten en at dan?

Ideeën

Wat vind je van de competitie?

Wat kan er anders? 4x4, 2x2, vaker toernooien, meer wedstrijden, op andere dagen.

Ideeën om te voorkomen dat kinderen stoppen?

Vind je dat je genoeg te zeggen hebt binnen het team of de vereniging?

Bijlage 2: Codeboom

Prestatie

- Doelstellingen
- Teamindelingen
- Uiting vereniging/team
  - cultuur
- Betekenissen

Plezier

- Betekenissen
- Activiteiten
- Motieven
- Leren en ontwikkelen

Machtsrelaties

Invloedrijke personen

- Trainer/coach
- Kader vereniging
- Team
- Buiten volleybal

Nevobo

Bijlage 3: Brief naar ouders

Beste ouders/verzorgers,

Ik ben Kim Nijhof en ik doe namens de Universiteit Utrecht en de Nederlandse Volleybalbond (Nevobo) onderzoek naar uitstroom van jeugd bij volleybalverenigingen. Het doel van mijn onderzoek is om inzicht te krijgen in factoren die uitstroom van jeugd beïnvloeden. Op basis van dit inzicht adviseer ik de Nevobo over hoe zij verenigingen beter kunnen ondersteunen bij het binden en behouden van jeugd. Om tot een advies te komen neem ik interviews af bij verenigingen. [naam vereniging] is één van deze verenigingen.

Ik spreek de jeugdcommissie van [naam vereniging], maar vind het daarnaast ook belangrijk om de jeugdleden zelf te spreken. Graag ga ik met een aantal jeugdleden tegelijk in gesprek, dus niet individueel. Als uw zoon of dochter het leuk vindt om met mij in gesprek te gaan over hoe het is om te volleyballen bij [naam vereniging] hoor ik dat graag. Deelname aan het onderzoek en de interviews is geheel vrijwillig.

Procedure interviews:
Als uw zoon/dochter met mij in gesprek wil, dan doe ik dat graag op een trainingsavond na de training. De interviews worden opgenomen en uitspraken die tijdens de interviews worden gedaan kunnen worden verwerkt in het onderzoeksverslag. De opnames en de verwerking hiervan gebeurt anoniem. Er is geen enkele mogelijkheid om te achterhalen van wie een uitspraak komt.

In juni zijn de resultaten van het onderzoek bekend en ik zal deze resultaten ook delen met [naam vereniging].

Toestemming voor afname interviews:

.....